

2017

*SOCIAL
CLIMATE
CHANGE*

FIGHTING FOR BODY RIGHTS SINCE 1933

RFSU står för Riksförbundet för sexuell upplysning. Evidensbaserad upplysning och information är, och har alltid varit, en stor del av vårt arbete. Men RFSU har fortsatt att växa, och står idag för mycket mer än så. Sedan starten 1933 har RFSU varit drivande inom sexualfrågor, men vi säljer också kondomer, glidmedel, sexleksaker och massor av andra produkter som bidrar till att fler kan få ett bättre sexliv. Vi driver en klinik där vi varje år möter och hjälper tusentals människor med frågor och problem som rör dem och deras sexualitet. Där utbildar vi även andra, och samlar in kunskap som ligger till grund för vårt politiska arbete och utvecklingen av våra produkter.

Vi finns i hela landet, med lokalt engagerade informatörer, sexualupplysare och medlemmar som arbetar tillsammans för att driva RFSU:s frågor och vara en plats för samtal om sexualitet. Vi arbetar också tillsammans med aktivister i hela världen, till exempel för rätten till abort och jämlik sexualundervisning. I Sverige arbetar vi med sexualpolitiska frågor och driver opinion inom områden som andra inte pratar om. Genom RFSU:s insamling öppnar vi upp för ytterligare ett sätt att engagera sig, när vi samlar in pengar som bidrar till att vi kan fortsätta att driva ett progressivt arbete både i Sverige och globalt.

RFSU:s verksamhetsberättelse 2017

Produktion RFSU

Grafisk form **Eva Fallström**

Tryck **Skopab AB 2018**

ISBN 978-91-85188-65-9

RFSU-PRISET TILL
KRISTINA GEMZELL DANIELSSON

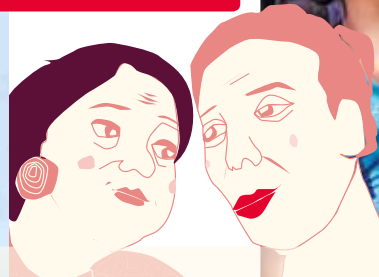
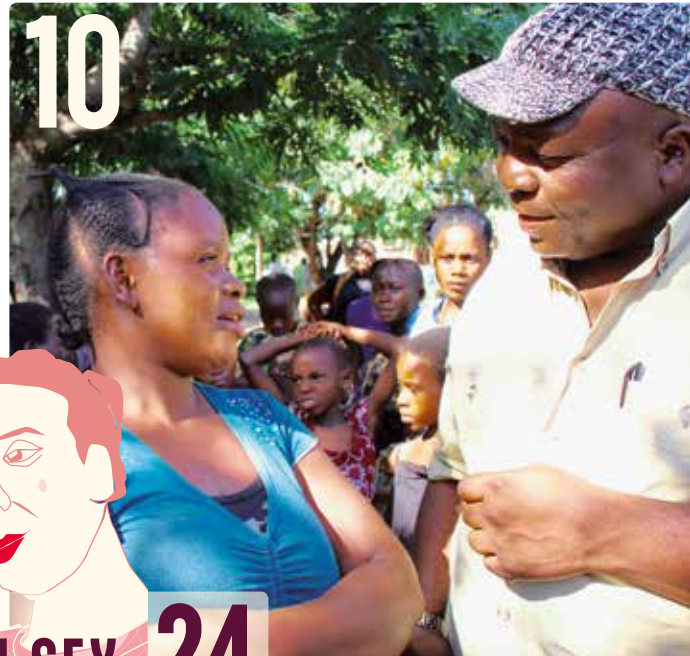
4

FLER HAR FÅTT
EN GOD START

10

14 HITTA
KLITTAN!

ÄLDRE OCH SEX 24

TUSENTALS
STOD UPP FÖR
ABORTRÄTTEN

16

ELISE TAR STRID
FÖR KROPPEN

34

42 RFSU HÖLL KONGRESS

SILENCE IS NOT GOLDEN

2017 var året då metoo-uppropet rullade över världen. I våg efter våg hördes röster från snart sagt alla delar av samhället som vittnade om sexuella trakasserier, övergrepp och maktmissbruk. Och det gick inte att inte lyssna längre. På RFSU fick vi många förfrågningar och intensifierade vårt upplysningsarbete kring sexualitet, kommunikation och gränser och vi fick även förmånen att medverka i boken “Metoo. Så går vi vidare – röster, redskap och råd”.

Men 2017 var också året då klitoris i sin fulla prakt gav sig ut på gator och torg och vi fick möjlighet att prata om “klittan” i teori och praktik. I Almedalen sågs hon lite varstans och under en tid tog hon även över RFSU:s instagrampkonto och besökte såväl FN som Georgien.

RFSU blev som första svenska organisation partner till UNESCO vilket kommer kunna utveckla vårt arbete för allas rätt till sexualundervisning i världen. På hemmaplan startade vi projektet Nyfiken – att prata sex och relationer med nyanlända, där vi nu utbildar både personal som möter nyanlända och målgruppen direkt.

En ny styrelse och en helt ny ordförande valdes också på kongressen i Linköping i juni som även beslutade att ett nytt nätverk med fokus på lust och njutning för personer i åldern 55 år och uppåt ska formuleras.

På den internationella arenan fortsatte Donald Trump att underminera utveckling och grundläggande rättigheter. Ett av hans första beslut som president var att återinföra den globala munkavle-regeln, och därmed stoppa allt bistånd till organisationer som på något sätt arbetar med abortfrågan. På RFSU gjorde vi miljontals människor sällskap världen över i marscher för kvinnors rättigheter – och för mänskliga rättigheter. Och med anledning av den svåra situationen för sexuella och reproduktiva rättigheter globalt kändes det extra bra att tidigt på året kunna avisera att RFSU och Sida samarbetar i ett nytt stort projekt för flickors och kvinnors rättigheter.

Som pricken över i:et lanserade RFSU i september det nya modemärket Elise som tar ställning för kroppsliga rättigheter. Kollektionen – som lyfter fram politiska budskap – sålde slut i två omgångar på bara några dagar på den välrenommerade butiken Colette i Paris. Plaggen har bland annat burits av Sveriges kulturminister Alice Bah Kuhnke och artister som Zara Larsson och Icona Pop.

Med andra ord: Get your priorities queer, we could all be lovers och silence is not golden!

MARIA ANDERSSON
GENERALSEKRETERARE

HANS LINDE
FÖRBUNDSORDFÖRANDE

SEXUALPOLITISKA FRAMGÅNGAR 2017

NY SEXUALBROTTLAG

Under året lades äntligen ett förslag på frivillighetsbaserad lagstiftning kring sexualbrott.

Läs mer på sidan 20.

NATIONELL STRATEGI MOT HIV/AIDS

Regeringen fattade hösten 2017 beslut om en ny strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar. RFSU välkomnar nytt fokus på Agenda 2030 och en tydligare inkludering av SRHR.

Under hösten gav också Högsta domstolen prövningstillstånd till ett mål där en person som lever med hiv åtalats för framkallande av fara för annan, trots att infektionen inte överförts.

Folkhälsomyndigheten föreslog under året att förebyggande medicinsk behandling – så kallad PrEP – ska erbjudas till personer med kraftigt ökad risk för hivinfektion. PrEP fungerar både som preventiv åtgärd och som ett komplement till säkrare sex-praktiker.

NEJ TILL VÅRDVÄGRAN

Barnmorskan Ellinor Grimmark blev inte diskriminerad när hon blev nekad arbete som barnmorska, slog Arbetsdomstolen fast i en viktig dom i april 2017. Domstolen fann att det var Grimmarks ”yrkesmässiga begränsningar”, och inte hennes åsikter i fråga om abort, som varit av betydelse för region Jönköpings beslut att inte anställa henne.

SKÄRPTE REGLER FÖR BARNÄKTENSKAP

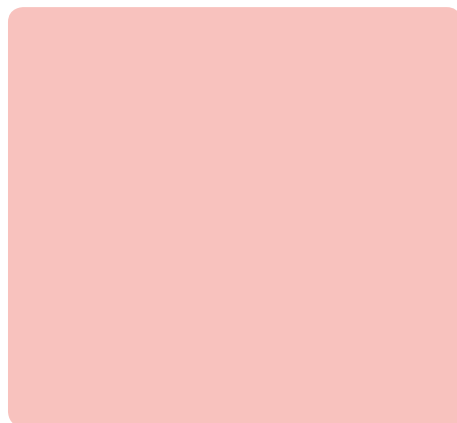
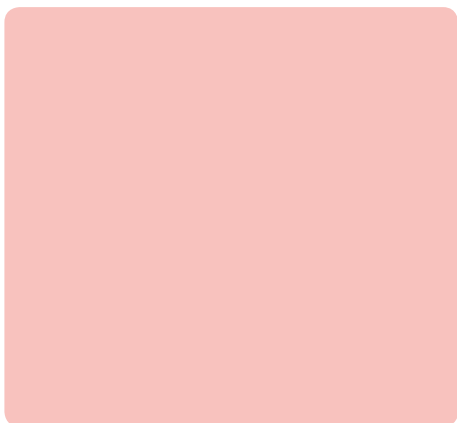
I slutet av året kom ett utredningsförslag om skärpta regler för erkännande av utländska barnäktenskap. Äktenskap ska inte erkännas om någon av parterna var under 18 år när de kom till Sverige.

HPV-VACCIN FÖR POJKAR

Folkhälsomyndigheten föreslog under året att HPV-vaccin mot cancer ska ges även till pojkar. RFSU välkomnar detta både för pojkarnas egen skull och för det ökade flock-skydd som alla kan ta del av.

PATIENTREGISTER FÖR ABORT

Den 1 februari 2017 togs undantaget för att ha med abort i patientregistret bort, vilket ger ökade möjligheter att utvärdera kvalitet och utveckla abortvården – och minskar stigmat kring abort.

"ABORT ÄR FORTFARANDE EN LÅGSTATUSFRÅGA"

RFSU-priset delas ut till någon som i sin gärning verkat för en kunskapsbaserad och öppen syn på sexualitet. 2017 föll valet på forskaren och gynekologen Kristina Gemzell Danielsson.

– Jag blev jätteglad och jätteförvånad! Och jättestolt! Det hade jag aldrig kunnat ana. Kristina Gemzell Danielsson är professor i obstetrik och gynekologi på Karolinska institutet, och får RFSU-priset 2017 för att med sitt ”engagemang förbättrat människors, och särskilt kvinnors, livsvillkor och sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter”.

Hur började ditt engagemang för säkra aborter, preventivmedel och ofrivillig barnlöshet?

– Jag ville bli läkare och insåg ganska tidigt att det var just gynekolog jag ville bli. Sen växte intresset för just reproduktion, infertilitet och framför allt aborter. Och så vaknade ettrigheten i mig. Det går nog inte att jobba med de här frågorna utan att bli aktivist. Abortvård har så låg status jämfört med till exempel vård av ofrivilligt barnlösa. Det är ju så behjärtansvärt att sätta bebisar till världen, att forska kring graviditet och förlossningar. Och det är klart att de kvinnor som vill fullfölja sin graviditet ska få bästa möjliga vård. Men det finns ingen jämlik vård för dem som vill avsluta graviditeten. Abort är fortfarande en lågstatusfråga som det satsas och forskas för lite på. Allt handlar ju om empowerment av kvinnor, att kvinnors liv ska vara värda någonting. Det är också spännande frågor rent biologiskt. Det är ju så centralt, det berör allt!

Vilken är din största utmaning just nu?

– Att det finns så mycket evidens som bara ignoreras. Till exempel att forskningen tydligt visar att det inte går att minska antalet aborter genom att minska tillgången genom skärpta lagar. Det funkar inte! Ändå används det som ett verktyg för att få ner aborttalen.

Kristina Gemzell Danielsson lyfter fram vikten av att utnyttja den plattform som finns i Sverige till att prata om de här frågorna, och att höja rösten utåt.

– Vi är faktiskt världsledande och det borde vi ta tillvara. Få känner till att medicinska aborter är ett resultat av svensk forskning. Vi måste våga tro på att vi är bäst och stå för det vi gör här.

En annan utmaning, menar hon, är att det inte finns bra behandling för kvinnor som genomgått sena, osäkra aborter.

– Men tyvärr satsas det inte på sådan forskning eftersom det är så ovanligt med inkompleta, sena aborter här hemma i Sverige och i andra höginkomstländer. Konsekvensen blir att kvinnor dör av de farliga metoder som används idag.

Hur ser framtidens preventivmedel ut?

– Jag hoppas att det forskas fram nya preventivmedel för kvinnor som inte är ytterligare en variant på p-pillret. Och så hoppas jag såklart att det kommer ett preventivmedel för män någon gång. Men det går inte att forska utan pengar och preventivmedelsforskning är dyrt och krångligt, vi måste satsa!

**"DET GÅR NOG INTE
ATT JOBBA MED DE
HÄR FRÅGORNA UTAN
ATT BLI AKTIVIST."**

MOTIVERING

Med sin forskning har Kristina Gemzell Danielsson fört en framgångsrik kamp mot mödradödligheten i världen. När Donald Trump och andra världsledare försöker stoppa kvinnors makt över sina kroppar har Kristina Gemzell Danielsson gjort vetenskap och forskning till sina redskap för att skapa möjligheter som räddar otaliga människoliv världen över. Med hjälp av sitt forskningsteam har hon utvecklat förenklade abortmetoder som globalt ökat tillgången till abortvård och som innebär att en abort kan utföras av den abortsökande själv. Något som närmast kan beskrivas som en revolution. Tack vare Kristina Gemzell Danielsson är Sverige idag ledande inom forskningen kring medicinsk abort. RFSU-priset 2017 tilldelas en enstående läkare och aktivist som med sitt engagemang förbättrat människors, och särskilt kvinnors, livsvillkor och sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter.

RFSU-PRISET

RFSU-priset ges till den som i sin gärning verkat för en kunskapsbaserad och öppen syn på sexualitet. Antingen genom aktuell sexualpolitisk debatt, banbrytande forskning, kulturella insatser eller långvarigt socialt eller pedagogiskt arbete. Priset består av 25 000 kronor och en specialdesignad kondomhållare i trä. Nominerar till priset gör RFSU:s medlemmar.

RFSU:S NYA INTERNATIONELLA PROGRAM – EN AMBITIÖS FÖRÄNDRING

Ökat fokus på abort, fler regionala initiativ och fler samarbetspartner – det är kärnan i RFSU:s nya programavtal med Sida, som arbetades fram under 2017.

Sedan 2009 har RFSU varit ramorganisation till Sida. Det första Sidafinansierade SRHR-programmet lanserades 2007 och under 2014-2016 genomfördes den första treåriga omgången.

Under 2017 arbetade RFSU på den första femårsansökan till Sida, som efter årsskiftet godkändes för åren 2018-2022. Som en viktig komponent i ansökan låg RFSU:s internationella programstrategi.

En förändring i den nya programperioden är att RFSU flyttar fokus från att stärka våra partners kapacitet till mer övergripande strategier för att stärka sexuella och reproduktiva rättigheter och hälsa.

– Det är en ambitiös förändring som öppnar upp för nytänkande när det gäller programmet, tillvägagångssätt och nya aktörer, säger Annika Malmberg, chef för den internationella verksamheten på RFSU:s förbundskansli.

En analys av hur RFSU kan ge mervärde har fått styra prioriteringarna. Detta har lett till en ökning av antalet partners samt ökad satsning på abortfrågan som RFSU nu arbetar med i samtliga länder.

Dessutom satsas det mer på politiskt påverkansarbete, bland annat i form av nätverk i Asien, Afrika och Latinamerika. Samtidigt minskar den typ av verksamhet som endast rör vårdservice samt så kallad peer-to-peer-utbildning.

– Ett exempel är att vi istället för att satsa på att utbilda ungdomar som sexualupplyser i skolorna vill jobba med politisk påverkan som leder till att sexualkunskap ingår i läroplanen, berättar Annika Malmberg.

En annan förändring är att ömsesidigt lärande mellan partner har fått högre prioritet och numera utgör en väsentlig del av programmet. Det är ett resultat av RFSU:s och partners önskan att lära mer av varandra, att inte uppfinna hjulet igen.

– Tidigare gick resurser mer till organisationsutveckling hos våra partner. En utvärdering visade att vi kunde få ut mer om satsade på strategiskt och långsiktig kapacitetsstöd, säger Annika Malmberg.

Ett exempel är lanseringen av så kallade ”Learning for change”-nätverk, som syftar till ett systematiskt kunskapsutbyte.

– Vi har bildat tre grupper kring våra tematiska områden – abort, hbtq-rättigheter och sexualundervisning – som utbyter erfarenheter, kanske gör en studie tillsammans eller åker på gemensamma seminarier.

PARTNERSAMARBETEN

RFSU har skrivit avtal med Sida på nästan 300 miljoner kronor för fem år, vilket innebär 60 miljoner per år. Detta blir ett stöd till femtiotal partner som arbetar för aborträtt, sexualundervisning samt sexualitet och icke-diskriminering. Som tidigare arbetar RFSU i Bolivia, Ghana, Kenya, Georgien, Bangladesh och Kambodja samt med vårt aborträttsnätverk i Latinamerika.

Från och med 2018 inleds två nya partnersamarbeten i Asien. Ett nätverk som fokuserar på aborträtten i Indien, Nepal, Bangladesh, Kambodja och Filippinerna. Och ett nytt samarbete som ämnar till att stödja och stärka organisationer i deras påverkansarbete och MR-arbete nationellt, regionalt och globalt. Nytt för 2018 är att påbörja ett samarbete i Liberia, vilket sedan kommer att skalas upp under 2019.

Ytterligare en förändring är att antalet partner har ökat i flera länder. Ett exempel är Kenya, där RFSU går från fem partner till nio. Detta ger möjlighet att satsa på nya, spännande sätt att nå ut.

Bland samarbetspartnerna finns ett konstnärskollektivet The Nest och den sexpositiva poddcasten The Spread. RFSU kommer dessutom att etablera samarbete i ett helt nytt land: Liberia. Tanken är att personalen på RFSU:s internationella enhet ska ha ett tydligare uppdrag när det kommer till att skapa plattformar för partners att mötas. Det kan handla om att utgöra länkar till andra för SRHR-relevanta aktörer, som exempelvis de FN-organ som RFSU samverkar med, eller bidra till att kanalisera partners röster för SRHR på nationella och globala nivåer. Ett närmare partnersamarbete kommer också göra RFSU:s påverkan på utrikes- och biståndspolitiken mer underbyggd, relevant och legitim, menar Annika Malmborg.

De närmaste åren vill RFSU också skapa bättre förutsättningar för att medlemmar, lokalföreningar och potentiella nya intresserade att engagera sig i RFSU och i internationella frågor.

– Ett alternativ skulle kunna vara särskilda informatörer som ökar kunskapen om internationella frågor inom medlemsrörelsen och i andra etablerade organisationer som är intresserade av SRHR-frågor globalt. Det engagemang som Trumps munkavlerregel har väckt visar att det finns ett stort engagemang och aktivism för de här frågorna. Det känns oerhört spännande, säger Annika Malmborg.

GENOMBROTT FÖR ABORTRÄTTEN I BOLIVIA

Under 2017 avkriminaliserades abort under flera omständigheter i Bolivia, vilket var ett stort genombrott för RFSU:s partnerorganisationer. Men efter politiska bakslag är framtiden oviss.

Det var i december 2017 som den bolivianska senaten godkände en ny brottsbalk, som bland annat innefattar en viss artikel 157 – som avkriminaliserar abort genom fler undantag. I artikel 157 konstateras att det inte ska utgöra ett brott när det frivilliga avbrytandet av graviditet begärs av kvinnan under ett antal angivna omständigheter (se faktaruta).

Liksom i många andra länder i Latinamerika har Bolivia haft en lagstiftning som bara tillåter abort om kvinnan har blivit våldtagen, utsatt för incest, eller om kvinnans liv är i fara. Förändringen var ett mycket viktigt påverkansresultat drivet av RFSU:s partnerorganisationer CDD, Colectivo Rebellía och CIES. Efter mobilisering från konservativa grupper kom dock ett bakslag i frågan i januari 2018, då landets president Evo Morales skickade ett brev till parlamentet och begärde att den nya lagen skulle upphävas, vilket innebär att lagen återigen blir föremål för diskussion.

▼ Tania Nava, generalsekreterare på RFSU:s partnerorganisation CDD i en tv-intervju om abortlagen.

ABORT I BOLIVIA

I **artikel 157** i den strafflag som antogs 2017 anges att det inte ska utgöra ett brott när abort begärs av kvinnan under de första åtta veckorna av graviditeten och någon av följande omständigheter föreligger: Den som vill göra abort är ansvarig för barn, äldre eller personer med funktionsnedsättning; är student och/eller ung samt om graviditeten är en konsekvens av våldtäkt, incest eller assisterad reproduktion som inte godkänts av kvinnan. Abort ska inte heller vara brottsligt när den genomförs för att förhindra risk för liv eller hälsa för den gravida kvinnan eller vid svåra missbildningar på fostret.

Demonstration för avkriminalisering av abort i Bolivia.

NYTT GLOBALT VERKTYG FÖR SEXUALUNDERVISNING

RFSU har under året varit delaktiga i arbetet med UNESCOs uppdaterade riktlinjer om sexualundervisning, som innehåller nya skrivningar om abort och hbtq-frågor.

Syftet med riktlinjerna, som tydligt rekommenderar en allsidig sexualundervisning, är att vara en hjälp när länder ska ta fram sina egna nationella ramar kring vad som ska ingå i sexualundervisningen.

– Den stora skillnaden är att det är mer fokus på mänskliga rättigheter och jämställdhet, medan det tidigare var väldigt fokuserat på att förebygga sjukdomar. Dokumentet tar sin utgångspunkt i ungas egna rättigheter, och det finns också fler skrivningar om hbtq och abort, säger Karin Nilsson, sakkunnig på RFSU som under hösten arbetat som specialist på UNESCO, FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur, i Paris.

Ny evidens och nya internationella åtaganden har gjort avtryck i dokumentet och Karin Nilsson beskriver den som ett verktyg för att åstadkomma det länder redan kommit överens om i termer av mänskliga rättigheter och hållbar utveckling.

– Tidigare fanns det mer skrivningar kring avhållsamhet, nu är språket mer nyanserat med formuleringar om att välja att ha sex eller att avstå. Man vänder perspektivet till det självständiga valet, snarare än att det handlar om en pålagd moral, säger Karin Nilsson.

– Det handlar om ett starkare språk som tydligare ringar in barn och ungas rättigheter och ny evidens om de positiva effekterna av sexualundervisning, fortsätter hon.

En annan skillnad är enigheten – för första gången har en rad FN-organ ställt sig bakom handboken. Det ger tyngd, men väcker också kontroverser bland konservativa grupperingar – inte minst det faktum att barnfonden Unicef stöttar satsningen. Det skapar enligt Karin Nilsson oro för att dokumentet inte ska kunna användas brett i FN.

– De här grupperna har goda kontakter med konservativa regeringsrepresentanter och förser dem med uppgifter om att sexualundervisning skulle vara skadligt för barn – de är ideologiskt drivna och har stora möjligheter att sprida sin bild, säger Karin Nilsson.

Det kommer alltså att bli en utmaning att få ut den politiskt känsliga informationen som handboken presenterar. Diskussioner om forskning och internationella åtaganden kommer att behöva föras i varje land, menar Karin Nilsson – inte minst för att Trumpadministrationen är väldigt skeptisk till att unga ska få tillgång till sexualundervisning.

– Det får stora konsekvenser eftersom USA är en stor finansier när det gäller bistånd och utvecklingssamarbete, så när de ger pengar till konservativa rörelser och riktar om det finansiella politiska stödet till aktörer som förespråkar avhållsamhet, då kan det bli bakslag på landnivå. När då omfattade riktlinjer från UNESCO istället betonar mänskliga rättigheter så bäddar det för strid, säger Karin Nilsson.

RFSU OCH UNESCO

RFSU har medverkat i framtagandet av UNESCOs riktlinjer för allsidig sexualundervisning, som lanserades i slutet av 2017. Syftet med riktlinjerna, som tydligt rekommenderar en allsidig sexualundervisning, är att vara en hjälp när länder ska ta fram sina egna nationella ramar kring vad som ska ingå i sexualundervisningen.

RFSU utsågs under 2017 också till officiell partner till FN-organet UNESCO. Det är första gången en svensk organisation får den ställningen. Det innebär att RFSU kommer att fungera rådgivande till UNESCO framför allt i verksamhet kopplad till sexualundervisning och sexualupplysning.

En viktig roll för RFSU blir som dörroppnare åt partner i olika länder för att få tillgång till UNESCO och därmed få ett verktyg att kunna bedriva påverkansarbete mot regeringar vad gäller allsidig sexualundervisning.

FLER HAR FÅTT EN GOD START

"MÄN SOM KÄNNER SIG SOM EN DEL AV FAMILJEN TAR ANSVAR FÖR FAMILJEPLANERING. DET GÖR STOR SKILLNAD FÖR KVINNORNA."

Inom projektet En god start har RFSU via samarbetspartern TMEP ID arbetat tillsammans med Wateraid för att stärka rättigheter och förbättra hälsan för kvinnor, flickor och barn i Tanzania. Och antalet kvinnor som väljer att föda på sjukhus har ökat.

– En av de tydligaste effekterna är att antalet kvinnor som kommer till de förlossningskliniker som fått tillgång till rent vatten har tredubblas, säger Cuthbert Maendaenda från TMEP ID. Han berättar att kollegor från Wateraid brukar skämta: "Men då kan ni ju inte ha varit särskilt bra på att prata om familjeplanering – om det kommer ännu fler bebisar!"

– Men det beror förstås på att fler väljer att föda på sjukhus när miljön där blivit så mycket bättre, fortsätter Cuthbert Maendaenda.

Organisationerna har tillsammans verkat för ett rättighetsbaserat angreppssätt i projektet. Det innebär att de informerat befolkningen i byarna om vilka rättigheter det har, både till rent vatten och till sexuell hälsa. Därmed stärks människor att kräva att det finns utbildad sjukvårdspersonal och rent vatten när de ska föda barn. Och på det sättet blir hela projektet mer långsiktigt hållbart.

– Vi har lyckats övertyga sjukvårdsnämnden att inte låta resultaten gå till spillo. De lägger sin budget för kommande år nu och jag hoppas att de avsätter pengar till en fortsättning, säger Cuthbert Maendaenda.

Den del i projektet som handlar om att involvera män, vilket varit TMEP ID:s ansvar från start, kommer dock med säkerhet att leva vidare.

– Det har kommit att bli en av de frågor som regelbundet tas upp på sjukhusledningarnas möten, säger Cuthbert Maendaenda.

Förutom att antalet kvinnor som väljer att föda på sjukhus ökat kraftigt har så kallade "gender desks" införts på flera lokala poliskontor. Det är ett särskilt rum dit kvinnor kan gå för att anmäla om de blivit utsatta för sexuellt våld eller sexuella övergrepp. TMEP ID har hållit utbildning för polisen, som nu inledningsvis erbjuder rådgivning för par, men sedan gör ett rättsfall av det ifall problemen inte minskar.

– Det handlar återigen om att göra folk medvetna om sina rättigheter. När kvinnorna får höra att de kan anmäla sina män om de blir misshandlade eller våldtagna leder det förstås till att anmälningarna ökar. Några säger att kvinnorna har blivit "over empowered", men de har ju förstås bara blivit mer jämställda. Ingen ska behöva utsättas för våld.

Ibrahim Kabele på Wateraid Tanzania är den som ursprungligen ligger bakom ansökan till Postkodlotteriet, som finansierat projektet. När ansökan beviljades förstod de att de hade verktygen för att jobba med vatten, hygien och sanitet, men saknade kunskap om sexuella och reproduktiva rättigheter och hälsa (SRHR). Där kom RFSU, och sedermera TMEP ID, in i bilden.

Ibrahim Kabele lyfter fram att mödrahälsovården uppgraderats väsentligt på distriktssjukhusen samt att lokala beslutsfattare har förstått att beteendeförändringar måste till för att förbättra hygien. Han säger också att projektet har berört kvinnors rättigheter på flera sätt.

– Om du går till klinikerna i projektet ser du att befolkningen börjat inse sina rättigheter. De har aldrig sett vatten på sjukhusen förut, de har fått bära hem allt sitt skräp efter förlossningen. Nu inser de att det är möjligt att ha rinnande vatten och en ugn som bränner bioskräp. Vi har fått folk att förstå vilken skillnad det gör. Det kommer göra så att det kräver så här bra vårdmottagande framöver.

TEXT OCH FOTO: ULRIKA HAMMAR

Cuthbert Maendaenda från TMEP ID i samtal med Gladness, en ung tjej som omfattas av projektet En god start.

Ibrahim Kabele säger att han tack vare samarbetet med TMEP ID insett vikten att involvera män för att förbättra hälsan för kvinnor.

– Det är inte lätt att prata om frågor som rör sexualitet, särskilt inte med den nya regeringen på plats. Män som känner sig som en del av familjen tar ansvar för familjeplanering. Det gör stor skillnad för kvinnorna.

Nu ska Wateraid Tanzania påbörja ett nytt fyraårigt projekt tillsammans med organisationen Amref, med finansiering från Kanada. Ibrahim Kabele menar att En god start lägger grunden för detta.

– Projektet har tagit oss långt och vi har lyckats skapa möjligheter för fortsatt arbete. För Wateraids egen del har det bland annat gjort att vi numera inte bara anställer ingenjörer utan även personer från hälso- och sjukvårdssektorn.

EN GOD START

RFSU och Wateraid har tillsammans genomfört projektet "A good start" med finansiellt stöd från Postkodlotteriet. Implementeringen av de delar RFSU stod för har genomförts av TMEP ID – en organisation som etablerades av personalen på RFSU:s före detta kontor i Tanzania.

Projektet implementerades fram till och med 2016, och rapporterades under 2017. Ett av målen med projektet var att stärka rättigheter och förbättra hälsan hos 60 000 kvinnor, flickor och barn i två regioner (Singida Urban och Iramba), detta genom ökad kunskap och tillgång till säker mödravård av god kvalitet.

RFSU:s bidrag har handlat om att sprida information om sexuella och reproduktiva rättigheter samt insatser för att involvera män. Genom att nå ut till unga män och kvinnor i de aktuella distrikten syns en potential för förändringar i sociala normer, vilket på sikt kommer att leda till förbättrad hälsa.

Källa: A good start project – Strengthened rights and improved health for women, girls and children in Tanzania. Project end report. Reporting period: April 2015 to Dec 2017.

KONTINUERLIGT LÄRANDE I FORSKARNÄTVERK

RFSU vill arbeta nära akademien och skapa ett arbetssätt som gynnar ett kontinuerligt lärande inom våra arbetsområden. RFSU samarbetar med ett forskningsnätverk inom sexuella och reproduktiva rättigheter och hälsa (SRHR), där Karolinska Institutet, Högskolan Dalarna och Uppsala Universitet finns med. Vi har även deltagit i konferenser med det europeiska forskningsnätverket ANSER som har fokus på SRHR, samt deltagit även i uppstartskonferensen till det nya forskningsinstitutet SIGHT (Swedish institute for global health transformation) i syfte att bidra med expertis om SRHR.

Tillsammans med våra internationella partner håller vi även på att bygga upp ett nätverk, Learning for Change, som syftar till fördjupa kunskap inom våra tre prioriterade områden och lära från varandras erfarenheter.

STRATEGISK ROLL I UNIK SRHR-FOND

Amplify change är en global fond som civilsamhället i låg- och medelinkomstländer kan söka pengar från för arbete inom de mer kontroversiella frågorna inom SRHR. Förutom säkra aborter handlar det om hbtq-personers rättigheter, ungas rätt till sexualundervisning, reproduktiv hälsa och att motverka könsbaserat våld och stigmatisering.

Amplify change är unik i bemärkelsen att den främst vänder sig till små gräsrotsorganisationer, som ofta har svårt att få biståndsfinansiering på grund av väldigt höga krav på kapacitet. Fonden finansieras av de främsta givarna inom SRHR, som Nederländerna, Danmark och Sverige samt en rad privata aktörer. RFSU sitter med som rådgivare i fondens styrelse och är även rådgivare till Sida i frågan. I denna roll har RFSU möjlighet att påverka inriktning, geografisk täckning och formerna för stöd. Det är en strategiskt viktig position att vara med och styra finansiering av CS-arbete inom SRHR och en möjlighet att avsätta RFSU:s och våra samarbetspartner kunskaper.

FRAMÅT MED POLITISK PÅVERKAN

Inom ramen för initiativet Global advocacy and accountability program (GAAP) driver RFSU tillsammans med fem partner i Afrika ett strategiskt påverkansarbete kring SRHR på nationell, regional och global nivå. Syftet med programmet är att påverka regeringar att öka tillgången till abort och sexualundervisning samt att arbeta för hbtq-personers rättigheter. Målet är också att ansvariga ska avsätta mer resurser till dessa områden. Utöver nationella partner i Afrika, ingår även två regionala IPPF-kontor (New York/UN och African union) samt en samarbetspartner i Genève som fokuserar på arbetet i FN:s råd för mänskliga rättigheter (UNHRC).

Under 2017 deltog RFSU och partner i FN:s Befolkningskommissions årliga möte i New York, där en intensiv dialog om SRHR fördes med våra regeringsdelegationer. I juni deltog RFSU och vår kenyanska partnerorganisation i det så kallade High level political forum (HLPF) där Sveriges och Kenyas regeringar lade fram nationella rapporter om hur man arbetat för att leva upp till de nya globala hållbarhetsmålen.

RFSU:s partner i Zambia och Ghana arbetade under året för att SRHR, i synnerhet sexualundervisning och säker abort, skulle tas upp i samband med FN:s granskning av hur deras länder lever upp till de mänskliga rättigheterna, en så kallad Universal periodic review. Ett gemensamt påverkansarbete ledde bland annat till att SRHR lyftes i Zambias rapport och att andra länder ställde frågor till den zambiska regering om SRHR.

På nationell nivå har RFSU:s afrikanska partner på olika sätt drivit frågor kring sexualundervisning, hbtq och säker abort. I Sydafrika har vår partner varit med och tagit fram de nationella riktlinjerna för säker abort och i Ghana och Kenya har man nära följt och gett input till regeringarnas arbetet med sexualundervisning.

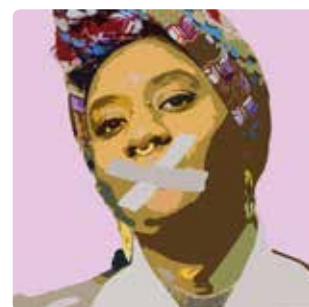
RFSU DOKUMENTÄR

ENGAGERAR LYSSNARNA

RFSU:s podd om sexuella rättigheter i världen fokuserade på ett tema under hela hösten: Kampen för aborträtten. I fyra dokumentärer fick vi möta de aktivister som kämpar för allas rätt att bestämma över sin kropp och sin sexualitet, från Polen via Amsterdam till Kenya.

RFSU dokumentär är podden som inte lämnar någon oberörd. Om kamp, flykt och sexuella rättigheter. Det är personliga vittnesmål om grymma orättvisor, men också berättelser om motstånd, hopp och om att utvecklingen trots allt går framåt. Podden har nått 10 000-20 000 lyssnare per avsnitt, det vill säga långt över förväntan. Vi valde också att (med hjälp av Kantar/SIFO) genomföra en mer kvalitativ utvärdering, i form av ett samtal med en fokusgrupp. Åtta personer ut målgruppen fick lyssna och diskutera poddarna. Här är en av kommentarerna på avsnittet om "Women on waves" och den flytande abortklinikerna som besöker aborträttens skurkstater: "Jag blev stärkt som människa av att lyssna på den. Den hjälper mig att forma en åsikt och hitta argumentationen för saker."

Podden uppmärksammades av medier som ETC, Dagens Arena och Dagens Nyheter. 2017 avslutades också med en fin julklapp, då biståndsmyndigheten Sida beviljade en ambitiös ansökan om fortsatt finansiering av RFSU Dokumentär.

RFSU DOKUMENTÄR

RFSU dokumentär produceras av produktionsbolaget Filt Hinterland. Producent är Malin Holgersson och exekutiv producent Rasmus Malm. Podden finns bland annat på Itunes och Podcaster.

ÅRETS PODDAR:

"JAG FLÖG TILL SVERIGE FÖR ATT GÖRA ABORT" – OM CHILE
DE SKREV "VI VET VEM DU ÄR OCH VAR DU BOR. EN DAG
KOMMER VI OCH TAR DIG." – OM HBTQ-KAMP I BANGLADESH

"MIN KROPP HAR VARIT KIDNAPPAD"
– OM BARNÄKTENSKAP

ABORTPIRATERNA – OM WOMEN ON WAVES

DEN SVARTA MÅNDAGEN
– OM POLEN VATIKAENENS DOLDA MAKT I FN

"VI FÖRLORAR VÅRA MAMMOR, VI FÖRLORAR
VÅRA DÖTTRAR" – OM TRUMPS "GAG-RULE"

HITTA KLITTAN!

Allt för många går runt och tror att klitoris är liten som en ärta. Men under huden gömmer sig tio centimeter till! Under 2017 var det dags för en folkbildningsinsats om njutning och anatomi.

Hitta klittan – i Almedalen

Under Almedalsveckan på Gotland lade RFSU 2017 fokus på sexualupplysning i allmänhet och klitoris i synnerhet. 200 klittor hade placerats ut runt om i Visby, där alla som hittade ett exemplar deltog i en tävling som avgjordes på onsdagskvällen på RFSU:s mingel. Syftet var att folk ska fo-

kusera på klittan, förstå dess betydelse och starta ett samtal om kvinnors tabubelagda sexualitet.

I Almedalen arrangerades även seminarier och panelsamtal om bland annat högerextrema hot mot sexuella rättigheter samt migrantkvinnors rätt till hälsa.

Hitta klittan – på stan

”Kan det vara en påsklämma?” RFSU fick många fantasifulla svar, men mötte också stor nyfikenhet och entusiasm när vi tog med en 3D-klitoris ut på stan och visade allmänheten. Den korta filmen där folk på stan får möta 3D-klittan har mötts av jubel på nätet och på konferenser för barnmorskor och Ungdomsmottagningar. Filmen har också fungerat som en inspiration för de lokalföreningar som valde att göra en liknande informationsinsats kring klitoris på hemmaplan. Filmen finns på RFSU:s youtubekanal. Ett halvår efter att RFSU släppt filmen upptäcktes den också av SVT:s Edit. Programmets redaktion gillade filmen så pass mycket att de valde att göra en egen remake av den. Kunskapen sprider sig, liksom ringar på vattnet.

Hitta klittan – lokalt

Under 2017 lanserade RFSU kampanjutbildningen, ett helt nytt sätt att engagera medlemmar och bedriva upplysning. Kampanjutbildningarna är korta utbildningar, där ingen egentlig förkunskap krävs, som följs direkt av en aktivitet. Tanken är att det ska vara en snabb väg in i RFSU och att fler engagerar sig i upplysningsarbetet. Det första temat för kampanjutbildningarna var just klitoris. Med klitorismodeller i händerna, stärkta av en heldagsutbildning på temat lust och anatomi, gav sig medlemmar ut på stan för att sprida kunskap om klitoris och njutning. Kampanjen genomfördes i Göteborg, Malmö, Karlshamn och Visby. Medlemmar uppger i utvärderingar att de uppskattade möjligheten att få fördjupade kunskaper om ett enskilt tema och chansen att bidra till upplysning på ett konkret sätt. Klitoriskampanjen kommer fortsätta även under 2018. Dessutom utökas verksamheten med en kampanjutbildning om ömsesidighet, kommunikation och gränser.

Hitta klittan – på nätet

Den är 8-10 centimeter stor, i röd plast. Vi talar om RFSU:s unika klitorismodell, skapad i en 3D-skrivare. Klitoris är nämligen mer än bara en liten knopp, och den största delen finns inne i kroppen. För att förmedla den här kunskapen om njutning och anatomi, tog RFSU under året fram en klitorismodell i naturlig storlek. 3D-klittan är tillverkad av ninjaflex, en mjukare form av plast som gör den delvis böjbar. Modellen finns att köpa för 99 kronor i materialbutiken på rfsu.se.

TEXT: ANA UDOVIC OCH SUZANN LARSDOTTER

KLITORIS GENOM HISTORIEN

Klitoris upptäcktes redan på 1500-talet för att sedan ”glömmas bort”. Här är klitoris – hela historien. Fram till 1500-talet så ansågs könsorganen hos män och kvinnor vara ungefär densamma: Båda hade en penis. Skillnaden var att den hos kvinnor var inåtvänd.

Under renässansen ökar kunskapen om anatomin. På Padua-universitetet i Italien finns forskaren Realdo Colombo som 1559 hävdar att han upptäckt klitoris. I sin skrift ”De re anatomica” skriver han att detta organ ”i allra högsta grad är hemvisten för kvinnans njutning” och att den liknar penis.

Under 1600- och 1700-talen nämns klitoris då och då i text, men utan större uppmärksamhet.

Först 1844, då medicinaren Georg Ludwig Kobelt beskriver klitoris struktur och funktion in i minsta detalj, blir hela klitoris storlek känd. Han säger dessutom att klitoris yttre del, ollonet, är ett mer känsligt organ än slidan, med tanke på mängden nerver som finns där.

Därefter inträffar det märkliga att klitoris helt enkelt försvinner från scenen. Ett fåtal år efter 1844 kallas klitoris först värdelös, sedan direkt farlig. I slutet av 1800-talet ansågs sinnessjukdom, epilepsi och hysteri kunna botas genom att den synliga delen av klitoris togs bort.

När man slutar med dessa operationer kommer i stället psykoanalytikern Sigmund Freud och påstår att klitorisnjutning representerar en omogen utvecklingsfas. När en flicka inser att hon saknar fallos, slutar hon stimulera klitoris eftersom hon skäms över att ha sämre utrustning, resonerade Freud, och lyfte fram det heterosexuella samlaget. En kvinna kunde först uppnå mognad om hon flyttade sina sexuella erfarenheter till slidan.

Klitoris nämns knappt alls under 1900-talet. Visserligen säger den berömde sexologen Alfred Kinsey på 40-talet att klitoris är källan till kvinnors orgasm. Det upprepas i flera stora forskningsstudier, men kunskapen får inget större genomslag förrän under den feministiska rörelsen på 1970-talet.

På 1990-talet upptäcker den australiensiska urologen Helen O’Connell att det är något som inte stämmer i anatomiböckerna. Vid operation tog kirurger särskild hänsyn till den manliga anatomin – man bevarade mäns sexuella funktion genom att undvika vissa nerver och blodkärl – men när det gällde kvinnor var det mer fråga om gissningar. Läroböckerna beskrev inte klitoris nerver eller blodtillförsel. Helen O’Connell publicerade sina rön i Journal of Urology 1998. Först då blev klitoris hela storlek fullständigt belyst.

Klitoris fick nu en mer korrekt medicinsk beskrivning. Nu vet vi att klitoris består av ett ollon, fäst vid ett 3–4 cm långt skaft, som övergår till en kropp som kan vara upp till nio centimeter lång inuti kroppen. Klitoris har också två svällkroppar, som sitter mellan benen på vardera sidan av slidan.

#ståuppföraborträtten

I SIFFROR

1030

foton med #ståuppföraborträtten
och 100 nya följare på Instagram

902

Twitterinlägg

792

reaktioner och

426

delningar på Facebook

TUSENTALS STOD UPP FÖR ABORTRÄTTEN

#ståuppföraborträtten KUNSKAP & ENGAGEMANG

För att få en uppfattning om hur kampanjen uppfattades som kunskapshöjande genomfördes en enkät via Kantar Sifo.

Enkäten visar att en av tre i målgruppen hade uppmärksammat kampanjen. **40 procent** bland kvinnorna och **25 procent** bland männen.

Utifrån de öppna svaren är det tydligt att syftet är tydligt för merparten av de svarande och att **17 procent** av personerna som svarat anser att kampanjen har gett ny information.

Tre av fyra menar att kampanjens huvudbudskap är viktiga. **En tredjedel** säger sig vara engagerade.

14 procent av de som uppmärksammat kampanjen svarar att de definitivt kan tänka sig att engagera sig i kampanjen eller andra frågor som rör abortfrågan.

Journalister, politiker, internetprofiler, artister och aktivister – när RFSU skickade ut uppmaningen att #ståuppföraborträtten blev genväret enormt.

RFSU använde den internationella aborträttsdagen den 28 september för att sprida budskapet om fri och säker abort, genom hashtaggen #ståuppföraborträtten. Syftet med denna höstens första Sida-kampanj om aborträtten var ökad kunskap och engagemang hos relevanta målgrupper om aborträtten i världen och hur detta hänger samman med fattigdomsbekämpning.

Inför kampanjen tillfrågades politiker, organisationer samt profiler med många följare på digitala medier om att hjälpa RFSU att sprida budskapet om vikten av säkra och lagliga aborter. Till sin hjälp fick de ett kort informationsmaterial. Profilerna ombads göra ett inlägg på Instagram där de stod upp, gärna på ett oväntat ställe där med stor synlighet. Kampanjen lanserades på Facebook, Twitter och Instagram, med huvudsakligt fokus på det senare.

Genomslaget blev stort. Bland de som kontaktades på förhand lade Clara Henry, Bianca Kronlöf, Emilie Ebbis Roslund, Katarina Wennstam, Emma Knyckare och Kakan Hermansson upp inlägg.

Organisationen Kvinna till Kvinna tog kampanjen till sig och bidrog till att både Linnea Claesson och Alexandra Pascalidou gjorde inlägg. Även statsråden Isabella Lövin, Anna Ekström och Åsa Regnér deltog. Ett fint exempel från politiken var Christina Örnebär (L) och Veronica Lindholm (S) som ställde sig tillsammans för att visa att aborträtten är en fråga som skär över partigränserna. Även stora profiler som vi inte kontaktat innan, som Peg Parnevik, hjälpte oss att sprida budskapet.

På tre dagar gjordes över tusen inlägg på Instagram under hashtaggen #ståuppföraborträtten. Clara Henrys inlägg fick över 26 600 gilla-markeringar och 499 kommentarer, medan Peg Parneviks inlägg hade 188 000 visningar och 220 kommentarer. Kampanjen fick även stort genomslag på twitter, och hashtaggen trendade under två dagar och politiker som Gudrun Schyman och Birgitta Ohlsson bidrog till stor synlighet. Av de 20 främsta twittrininläggen under perioden 1 aug - 1 nov var åtta om #ståuppföraborträtten.

RFSU spred också två korta filmer om sina samarbetspartner som fick ovanligt bra spridning. Detta gällde särskilt den där Colectivo Rebeldia i Bolivia berättar om betydelsen av kampanjdagen med en tydlig uppmaning att delta.

#ståuppföraborträtten I MEDIERNA

SVT:

“Hälften av alla aborter är osäkra”

AFTONBLADET NÖJE:

”Varje kvinna har rätt till sin kropp”

METRO:

”Att äga sin kropp är en mänsklig rättighet”

av Emilie Ebbis Roslund

NYHETER 24:

“Vi behöver inte abortförbud – vi behöver fler aborter!”

av Matilda Wahl

SEX, KOMMUNIKATION OCH GRÄNSER

Ömsesidighet har varit centralt för RFSU sedan starten 1933 och frågan genomsyrar många delar av organisationens verksamhet. RFSU har under hela verksamhetsåret 2017 drivit ett arbete fokuserat på sex, kommunikation och gränser, något som fick en överväldigande förnyad aktualitet genom den så kallade me too-rörelsen. #Metoo är ett globalt upprop mot sexuella trakasserier och övergrepp som tog fart i oktober 2017.

I början av december arrangerade RFSU ett frukostseminarium tillsammans med Riksdagens tvärpolitiska grupp för sexuell reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR-gruppen), med diskussion om att förebygga sexuella ofredanden och övergrepp. Frågan var hur vi på bästa sätt kan använda sexualupplysning för att främja sexuell hälsa och rättigheter och säkerställa allas rätt till sin egen kropp, liv och framtid.

På de följande sidorna kommer fler exempel på hur RFSU:s verksamhet under året har präglats av de centrala frågorna om sex, kommunikation och gränser.

FOTO: PAVLOS EFTHIMIOU

#METOO – SÅ GÅR VI VIDARE

RFSU fick under hösten möjlighet att bidra med ett antal faktatexter till boken "Me too – så går vi vidare" som gavs ut på Lava förlag med journalisten Alexandra Pascalidou som redaktör. Boken inleds med ett brev till läsaren, signerat RFSU:s generalsekreterare Maria Andersson. Lava förlag beslöt också att skänka tre kronor per sålt exemplar till RFSU:s arbete med sexualupplysning i landets skolor. I boken medverkar bland andra Malou von Sivers, Martina Montelius, Rachel "Yoga Girl" Bråthén, Alexandra Charles, "Underbara" Clara Lidström, Lo Kauppi, Gudrun Schyman, Hédi Fried och Fanna Ndow.

FULLT HUS PÅ UNGA KLARA

Intresset var stort när RFSU och Unga Klara i mitten av november bjöd in till mingel, samtal och teater med anledning av höstens debatt kring #metoo. Och kvällen lockade ovanligt många män.

– Jag kom hit för paneldebatten. Jag jobbar inom scenkonst och vill veta hur vi kan jobba mot sexuella trakasserier, sade Ninos Josef, en av deltagarna.

Under det inledande minglet kunde gästerna ta för sig av en vegansk buffé och prata med medlemmar i RFSU om att arbeta förebyggande mot sexuella övergrepp. Därefter var det dags för panelsamtal mellan Hans Linde, Luis Lineo från organisationen Män samt Robert Hannah, riksdagsledamot Liberalerna. Samtalet leddes av Nisha Besara, VD för Unga Klara.

– Jag kan se i vittnesmålen att det finns en förväntan och krav på förändring. Många kvinnor ser att det finns ett alternativ, att vårt samhälle kan se annorlunda ut – #metoo har lyckats flytta skulden och skammen från offer till förövare, inledde Hans Linde.

– Kampanjen visar att makten flyttat till folket. Det här är en folkkampanj på riktigt. Den tvingar politiker att prata om frågorna, sa Robert Hannah.

Luis Lineo menade att det första steget för att ta ansvar som man är att rannsaka sig själv.

– Sedan finns organisationen Män här för att lyssna. Ni behöver inte berätta era historier för kvinnorna, vi finns här.

Hans Linde betonade vikten av att tro på att det går att förändra mansrollen och mäns beteende; de är inte huggna i sten.

– Det ser vi i vår sexualupplysning. Vi möter män i häkten och på anstalter och på festivaler och de samtalen leder till minskat våld och minskade övergrepp, sade Hans Linde.

Luis Lineo tillade att ett lyckat långsiktigt arbete måste vara genusförändrande, och att organisationen Män har sökt efter effektiva metoder.

– De bästa går bortom förövare och offer. Istället för att dela upp oss så kan vi se oss alla som potentiella våldsförebyggare som kan arbeta tillsammans.

Efter samtalet följde teaterföreställningen ”Som man sår” av Kristian Hallberg med regi av Gustav Deinoff, som beskrivs som en dystopi om maktfullkomlighet. I publiken fanns Siri och Emilia som båda läser på Teaterhögskolan och har följt uppropet #tystnadtagning.

– Det är jätteviktigt med ett sådant här event. Att det inte bara stannar vid slagord, utan att det också bjuds in till samtal.

TEXT: ULRIKA HAMMAR OCH RASMUS MALM

FOTO: SARA P BORGSTRÖM

VILL DU?

RFSU:s metodmaterial ”Vill du?” som består av ett antal kortfilmer om sexualitet, kommunikation och gränser lanserades redan 2015, för att underlätta för skolor och andra som arbetar med unga att diskutera dessa frågor. Fokus för filmerna är att visa på bra exempel, samt att få diskutera vardagliga händelser som unga kan känna igen sig i och därmed förebygga att någon går över gränsen. Tanken är att materialet ska utvecklas med en eller ett par nya filmer varje år.

Under 2017 producerades filmen ”Just do it”, som tog upp åskådarperspektivet: Vad kan man göra om man tror att något otillbörligt håller på att hända? Med #metoo blev materialet än mer aktuellt med ökat intresse och fler nedladdningar. Alla lokalföreningar får stöd för att arbeta med ”Vill du?” och en del lokalföreningar har utvecklat särskilda informatörspass kring materialet.

HELA PANELSAMTALET FRÅN UNGA KLARA FINNS ATT SE PÅ RFSU:S FACEBOOKSIDA.

Teaterföreställningen ”Som man sår” hade premiär på Unga Klara i oktober 2017.

EN SEXUALBROTTLAG SOM KAN GÖRA SKILLNAD

RFSU har länge arbetat för en mer modern sexualbrottslagstiftning som betonar frivillighet – och välkomnar regeringens lagförslag som en viktig markering för att dra om gränsen för den sexuella integriteten.

I januari 2017 lämnade RFSU in ett remissyttrande över SOU 2016:60, "Ett starkare straffrättslig skydd för den sexuella integriteten". Och i mars 2018 lämnade regeringen sitt förslag på till ny sexualbrottslagstiftning till riksdagen.

RFSU gläds över att en ny och modernare lagstiftning nu äntligen är på gång och välkomnar särskilt införandet av ett oaktsamhetsbrott. Det innebär att förövaren inte längre ska kunna undgå ansvar genom att hävda att man trodde att någon deltog frivilligt. RFSU menar dock att regeringen landar fel i vilken grad av oaktsamhet som ska gälla när de föreslår "grov oaktsamhet".

– Vi hade önskat att man skulle ställa högre krav på uppmärksamhet inför den andras frivilliga deltagande. En gärningsman ska inte kunna komma undan med att säga att "jag förstod inte" om det uppenbart är så att denne borde ha förstått att den andre sov, inte ville, eller var för full, säger Sara Bäckström, förbundsjurist på RFSU.

Det förslag på lag som den breda parlamentariska kommittén lade fram hösten 2017 innehöll enligt RFSU ett väl genomarbetat förslag kring att allt sex som inte var frivilligt var olagligt, och att frivilligheten skulle vara kommunicerad verbalt eller fysiskt. Efter en del turer med annat innehåll och kritik från bland annat RFSU landade regeringen i att gå tillbaka till utredningens förslag.

– Genom att avkräva kommunicerad frivillighet skyddar man i högre grad personer som träder in i passivitet vid ett övergrepp, så kallad "frozen fright". Enligt mottagningen för våldtagna på Södersjukhuset går 7 av 10 in i frozen fright vid ett övergrepp, vilket visar behovet av att det finns ett väl utformat skydd i de fallen, fortsätter hon.

RFSU menar att det finns stora behov av insatser för att motverka sexuella övergrepp och att den nya lagen är en viktig pusselbit – som måste kompletteras med resurser till rättsväsendet och polisen, förebyggande arbete och stora informationsinsatser.

FOTO: NADJA HALLSTRÖM

UR RFSU:S REMISSVAR

"Det ska inte råda någon tvekan att det åligger var och en att känna in den andra persons önskemål och frivilliga deltagande – och gör man inte det och till exempel har sex med någon som är passiv, till exempel på grund av frozen fright, är det straffbart. Målet är inte primärt att fler fälls utan att färre övergrepp begås." Hela yttrandet finns på rfsu.se

SAMTYCKE I ALMEDALEN

Under Almedalsveckan arrangerade RFSU ett frukostseminarium med rubriken "Vill du?" Ett frukostseminarium om samtyckeslagen", där fokus bland annat låg på lagens normerande verkan.

I samtalet deltog justitieminister Morgan Johansson (S), Joppe Pihlgren från Sweden Live, Peter Mattsson från Riksidrottsförbundet och Pelle Ullholm från RFSU.

RFSU PÅ FESTIVAL

#nevercareless

FKP Scorpio, arrangören bakom några av Europas största festivaler och konserter, inledde under 2017 ett samarbete med RFSU där tre års verksamhet i Norrköping fått ekonomiskt stöd. RFSU påbörjade arbetet med att starta upp en informatörsverksamhet i Norrköping där målet är att elever från årskurs 8 till gymnasiets årskurs 2 inom kommunen ska få ta del av våra Vill Du-pass med fokus på ömsesidighet och samtycke. På sikt kommer informatörerna även att vara aktiva på FKP Scorpios arrangemang i regionen och arbeta mot festivalbesökare.

RFSU har även inlett ett omfattande samarbete mellan berörda aktörer inom festivaler i stort. Evenemangsarrangörernas branschorganisation Svensk Live, Polisen, länsstyrelsen och RFSU har samverkat för att utbilda personal på festivaler. 130-150 festivalarrangörer på fyra orter har utbildats under 2017 och på en summerande konferens på Nalen i Stockholm deltog 170 personer från myndigheter, frivilligsektorn och Festivalsverige. Arbetet går vidare och RFSU går in i festivalsommaren 2018 som en tydlig aktör för arrangörer att samarbeta med frågor om sex, relationer och samtycke.

ETT FLERSPRÅKIGT ÅR MED RFSU

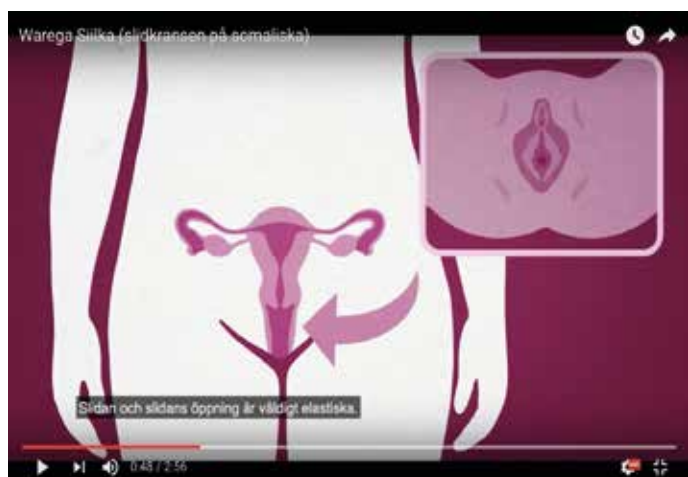
RFSU arbetar för att fler grupper ska ha tillgång till information och material om kropp, sexualitet och hälsa. Då är information på olika språk en nyckel.

RFSU menar att alla har rätt till kunskap om frågor som rör preventivmedel, könssjukdomar, abort, mens, slidkransen, graviditet, lust och njutning. RFSU ser därför behovet av att ge människor möjlighet att få information på sitt eget språk för att kunna tillgodogöra sig kunskapen på bästa sätt.

Det största språkprojektet har varit "Kvinnors sexuella hälsa" som syftar till att öka den sexuella hälsan bland kvinnor med migrationserfarenhet. Elva filmer på 14 språk har producerats, vilket betyder att en stor del av Sveriges befolkning med migrationserfarenhet nu kan lära sig om slidkrans, förlossning, lust och njutning med mera på sitt modersmål. I augusti beviljade regeringen medel på fyra miljoner kronor för att fortsätta arbetet med att förbättra den sexuella och reproduktiva hälsan hos nyanlända kvinnor och sprida kunskap om sexuella och reproduktiva rättigheter till målgruppen.

2017 startade det treåriga projektet Nyfiken, finansierat av Allmänna arvsfonden. Inom ramen för projektet anställdes en projektledare på förbundskansliet samt tre medarbetare vid kanslierna på RFSU Stockholm, RFSU Göteborgs och RFSU Malmö. 55 nya informatörer har utbildats och projektets medarbetare och informatörer har mött mer än 300 unga. Passen har bland annat hållits på HVB-hem, stödbonden och språkintruktionsklasser på gymnasiet.

RFSU Stockholms projekt "Teckna sex", också det finansierat av Arvsfonden, har länge arbetat med sexualupplysning på teckenspråk och släppte under 2017 filmserien "Okej?" som adresserar ämnen som gränser, kärlek, och maskulinitet.

RFSU:s film om slidkransen på somaliska har mer än 175 000 sidvisningar på Youtube.

"RFSU HAR SPETSKOMPETENSEN, ERFARENHET OCH VÄL UTFORMADE PROJEKT FÖR ATT BIDRA TILL EN MER JÄMLIK SEXUELL OCH REPRODUKTIV HÄLSA HOS NYANLÄNDA KVINNOR."

FOLKHÄLSOMINISTER ANNIKA STRANDHÄLL OM ATT RFSU FÅR MEDEL FRÅN REGERINGEN

FOTO: RFSU

SEX PÅ TRE MINUTER

Formatet "Tecknat för vuxna" – korta filmer om kropp och sexpraktik – blev häromåret en succé med över åtta miljoner visningar på Youtube. Nu är målgruppen tonåringar och unga vuxna, och filmserien har bytt namn till "Sex på tre minuter". RFSU får liksom tidigare hjälp av poeten och röstskådespelaren Daniel Boyacioglu och filmerna finns med tal på svenska, engelska och arabiska.

Under våren 2017 släpptes två nya filmer: "Så blir man gravid" och "Säkrare på sex – säkrare med kondom". Pelle Ullholm, sexualupplysare på RFSU, har skrivit manus till den senare. Filmen bygger på intervjustudier och forskning om attityder till kondomanvändning.

– I en sexuellt laddad situation där man kanske är både kär, nervös och ovan kan det finnas många rimliga skäl att välja bort kondomen. Det här måste man förstå om man vill nå fram till någon.

Filmerna premiärvisades för en grupp unga på medieverkstaden Fanzingo i Alby, i norra Botkyrka. Haider Kudhayer, 17 år, gillade filmen om hur menscykeln fungerar:

– Filmerna är roliga! Det var mycket som jag inte visste om. Jag hade lite basic koll på hur tjejer funkar, men nu har jag förstått mer om hur man kan bli gravid.

www.rfsu.se/sexpatreminuter

"KÄNDES SOM ATT JAG VAR 17 ÅR IGEN"

En dag i maj fick språkintröktions eleverna på Globala gymnasiet i Stockholm besök av både RFSU:s sexualupplysare – och av gymnasieminister Anna Ekström.

– Det var jättespännande att få vara med under lektionen. Det kändes som att jag var 17 år igen och jag fick anstränga mig för att inte själv räcka upp handen, sa gymnasieminister Anna Ekström.

Lektionen inleddes med att eleverna fick spela rollspel och beskriva argument för och emot att använda kondom. Under nästa övning skulle eleverna ställa sig på olika platser i klassrummet beroende på hur väl de höll med om olika påståenden.

– Ska kondomer vara gratis?

Nästan alla ställde sig på ja-sidan, med argumenten att om det är dyrt med kondomer så kommer inte alla ha råd att ha säkert sex. De fåtal personer som stod på nej-sidan menade att företagen som tillverkar kondomer måste ha betalt.

– Kan man bestämma vem man ska bli kär i? löd nästa fråga.

Här blev svaren lite mer varierande. Nej-sidan menade att "det bara händer" medan ja-sidan sa att det går att gifta sig och så kommer kärleken så småningom. Kerstin Isaxon från RFSU passade på att understryka att ingen annan har rätt att bestämma om man ska gifta sig eller inte.

– Är det viktigt att prata om sex i skolan? var sista frågan i ja- och nejleken.

Ett fåtal valde nej med förklaringen att det kan man prata om på andra ställen, eller gå till biblioteket och låna en bok.

– Men sex är en del av livet, det behöver vi prata om. Det är inte bara om sjukdomar. Det handlar också om lagar och regler. Dessutom kan vi i skolan diskutera och höra vad andra tycker, sa en av eleverna.

– I mitt hemland får man inte prata om sex. På sexualundervisningen har vi förstått att det finns frihet här, frihet att få bestämma själva.

Biologiläraren Sara Plantin-Bergloo är den som vanligtvis håller i skolans sexualundervisning. För många elever i språkintröktionsklasserna har den varit otroligt viktigt.

– De har frågat vad mens är och hur man blir gravid. I många länder pratar man inte om det här. RFSU är en jättetillgång i sammanhanget. Ni når eleverna. Men ni har också ett bra läromaterial som stöd till oss lärare.

Efter lektionen fick gymnasieministern några minuter att prata inför klassen.

– Det står i lagen att alla ska ha sex- och samlevnadsundervisning. Det här är viktiga frågor. Det kan handla om sjukdomar och graviditet. Men det kan också handla om hur vi kan leva våra liv, oavsett varifrån vi kommer.

TEXT: ULRIKA HAMMAR

RFSU:s tidigare förbundsordförande Kristina Ljungros tillsammans med gymnasieminister Anna Ekström

Sexualupplysarna Linus Lundby och Kerstin Isaxon i en språkintröktionsklass på Globala gymnasiet.

LÄS MER!

I reportaget "Unga nyanlända vill veta mer om sex" (Ottar 1/2017) diskuteras behovet av sex- och samlevnadsundervisning för ensamkommande unga och andra nyanlända – och vems ansvar det är att fylla kunskapsluckorna. Artikeln finns att läsa på ottar.se

DET ÄR ALDRIG FÖR SENT MED SEX

Att även äldre har en önskan om att vara sexuellt aktiva borde vara en självklarhet idag. För RFSU har frågan varit het under 2017.

Tyvärr är äldres sexualitet fortfarande till stora delar ett tabubelagt ämne med många hinder som försvårar äldres rätt till ett gott liv och sexuellt välbefinnande. Sexuallivet är en viktig del i människans liv och har nära samband med hälsan i stort. Sexuell hälsa är inte enbart frånvaro av sjukdom utan handlar om livskvalitet och välbefinnande trots sjukdom. Vad gäller äldre och sex så kan det finnas ett behov av upplysning utifrån olika sjukdomar, men äldres sexualitet är inte alltid förknippad med problem, utan är ofta en källa till njutning, välbefinnande och god hälsa. När vårdens samlade resurser bidrar till att vi lever längre, innebär det samtidigt att många människor lever ett långt liv med olika långvariga sjukdomstillstånd, vilket kan medföra försämrade funktioner. Kroppen är sig inte lik, men lusten och längtan efter närhet och sex finns kvar.

Lust och njutning efter 55

Under 2017 bildades ett nytt nätverk inom RFSU för att synliggöra äldres (55+) lust och sexualitet i målgruppen för RFSU:s informatörsverksamhet. Nätverket ska också vara en plattform för medlemsengagemang och kunskapsspridning. Tanken är också att nätverket ska bidra till att värva fler medlemmar och på så sätt få en större demografisk spridning inom RFSU.

Utbildningar och mässor

RFSU Örebro deltog tillsammans med förbundsordförande Hans Linde på Seniormässan i Örebro med monter och föreläsningar. I samband med mässan publicerades en debattartikel i Nerikes Allehanda: "Var finns sexualpolitiken för de äldre?" Under hösten deltog representanter från RFSU med föreläsningar på Seniordagarna i Huddinge, på seniormässan i Umeå, i en föreläsningsserie om sexualitet och kvinnor 50+ anordnad av Sexualmedicinskt Centrum i Göteborg. I oktober hölls en föreläsning om äldre och sexualitet för Dalarnas barnmorskeförbund.

Samarbete med PRO

Under 2017 inleddes ett samarbete med PRO för att tillsammans sprida kunskap om äldre och sexualitet. Under Almedalsveckan arrangerades ett gemensamt seminarium på temat "Bättre sex efter 65".

"Det var en dam som för första gången fick veta mer om klitoris och hur viktig den är för mångas njutning. Blygt frågade hon 'Ja... åh, hur ska man...göra med den?' Så vi pratade lite om klitorissex och vad som kan vara skönt. Jag erbjöd henne en klitorispraktika och några provförpackningar glidmedel. Hon smög ner dem i väskan och skulle just gå, när hon stannade till och kramade min arm: 'Tack kära du, det här ska jag visa min man. Och vet du? Vi är 90 år. Det är aldrig för sent.'"

HANNA KNUTSSON, ORDFÖRANDE I RFSU ÖREBRO BERÄTTAR OM ETT MÖTE PÅ SENIORMÄSSAN

NÅGRA AV RFSU:S POLITISKA KRAV:

ALLA SOM ARBETAR INOM VÅRD
OCH OMSORG SKA HA EN
GRUNDLÄGGANDE SEXOLOGISK KUNSKAP.

VÅRDEN SKA SÄRSKILT UPPMÄRKSAMMA
ÄLDRES SEXUELLA VÄLBEFINNANDE.

MER FORSKNING KRING BETYDELSEN
AV SEXUALITETEN SOM HÄLSOFRÄMJANDE.

BREDA SÅNGAR OCH MJUKA KUDDAR
PÅ ÄLDREBOENDEN OCH SERVICEHUS.

SEXUELLT VÄLBEFINNANDE SKA INGÅ I
SAMTLIGA UNDERSÖKNINGAR OM ÄLDRES HÄLSA.

UTARBETANDE AV KVALITETSKRAV OCH
INDIKATORER FÖR SEXUELL HÄLSA INOM EGET
OCH VÅRD- OCH OMSORGSBOENDE SKA FINNAS.

ÖKAD KUNSKAP OCH UPPLYSNING OM
LÄKEMEDELS PÅVERKAN PÅ LUST OCH FÖRMÅGA.

I DEN POLITISKA HETLUFTEN

Suzanne Larsdotter föreläser om klitoris på RFSU:s mingel.

Ann-Cathrine Jungar, Birgitta Ohlsson (L), Carina Ohlsson (S) och Hans Linde.

Justitieminister Morgan Johansson (S) och RFSU:s Maria Andersson

Under Almedalsveckan 2017 fokuserade RFSU på sexualupplysning och undervisning. Ett flertal seminarier arrangerades, om samtyckeslagen, skolans undervisning, högerextremism och SRHR samt hälsosituationen för kvinnor med migranterfarenhet. RFSU:s dag på Joda bar avslutades med en föreläsning om klitoris och ett uppskattat mingel. RFSU arrangerade även ett internationellt seminarium tillsammans med Plan Sverige på temat sex, makt och kontroll, och ett seminarium om smittskyddslagen tillsammans med Hiv-Sverige och RFSL. Förutom dessa seminarier deltog vi även i flera andra panelsamtal.

Detta år tvingades RFSU och många andra också uppleva att nazistiska Nordiska motståndsrörelsen (NMR) fått mötestillstånd under Almedalsveckan, vilket RFSU ställde sig starkt kritiska till.

Läs mer om RFSU:s satsning "Hitta klittan i Almedalen" på s. 14-15.

SAKRÅD

Sakråd är en arbetsmetod i Regeringskansliet som används för att i ta del av kunskap och perspektiv från det civila samhällets organisationer. RFSU har under 2017 deltagit i sakråd om människohandel, om en nationell institution för mänskliga rättigheter samt det så kallade Jämställdhetsrådet.

UPPVAKTNINGAR OCH MÖTEN

Möten med politiker är en central del av RFSU:s verksamhet. Här följer ett urval av årets politiska möten:

Gymnasie- och kunskapslyftsminister Anna Ekström (6/2)

Möte med EU-parlamentariker Malin Björk (V) i samband med deltagande i konferensen "Youth mobilizing for sexual and reproductive health and rights" i EU-parlamentet, Bryssel (8/2)

Minister för högre utbildning och forskning Helene Hellmark Knutsson (8/3)

Möte med Centerkvinnorna (14/3)

Möte på UD med Michel Sidibé, chef för UNAIDS (28/3)

EU- och handelsminister Ann Linde (21/4)

Möte med Centerpartiet (3/5)

Möte med EU-parlamentariker Anna Maria Corrazza Bildt (M) (5/5)

Möte med Europarådets MR-kommissionär, Nils Muižnieks (3/10)

Möte med UD om Agenda 2030 (6/10)

Lansering av UNFPA:s "State of World Population" (18/10)

Möte med Centerpartiet om Agenda 2030 (30/11)

Möte med Försvarsdepartementet om Agenda 2030 (12/12)

Folkhälsomyndighetens generaldirektör Johan Carlson (18/12)

Skolverkets generaldirektör Peter Fredriksson (20/12)

UPPLYSNING BAKOM GALLER

RFSU:s arbete med sexualupplysning till frihetsberövade ungdomar på häkten och anstalter fortsatte under 2017.

Arbetet finansieras genom Kriminalvårdens statsbidrag och fick till 2017 utökade resurser för att kunna besöka fler anstalter. Ungdomsanstalterna i Haparanda och Luleå tillkom, utöver de platser där verksamhet redan bedrivs, det vill säga anstalten Täby och Sollen-tuna häkte.

På Sollentuna häkte har under 2017 även restriktionsklienter, alltså häktade som sitter isolerade, börjat få besök av RFSU, som en del i det isoleringsbrytande arbete som Kriminalvården ska bedriva. Under 2017 genomfördes mer än 60 gruppsamtal med klienter. Syftet med träffarna är att ge de frihetsberövade den kunskap kring sex och samlevnad de ofta saknar, samt erbjuda ett forum för samtal. I samtalen lyfts olika teman, så som säkrare sex och könssjukdomar, ömsesidighet och sexuella gränser, maskulinitet och normer kring sexualitet. Målet är att förebygga sexuell ohälsa samt ge de unga bättre verktyg för att efter frigivning kunna ta sunda beslut som påverkar både dem själv och andra i deras närhet.

90 MINUTER UTANFÖR CELLEN

Dagens samtal är på väg att dra igång. Så gott som alla, det vill säga ett tiotal, sitter runt bordet i köket, med kaffe och muffins de själva har bakat. Stämningen är som vanligt god men lite loj, som den kan vara hos några som inte får många minuters frisk luft om dagen. En intagen står och skramlar högt vid diskbänken, utan intention att lyssna.

”Ska du inte komma hit?” Svaret har jag hört förr: ”Jag kommer snart, men jag kan redan allt om sex, så det är lugnt”.

”Ok. Men då kanske du där borta som kan allt kan svara på första frågan ur lådan här: Hur stor är egentligen klitoris?» »Ki, kilo.. Vad är det för något!?”

Gruppen, inklusive killen vid diskbänken, spricker upp i dagens första kollektiva skratt.

”Det är lugnt, vakthavande hade inte heller koll. Kom och sätt dig nu så kör vi igång”.

JONAS LEMON, SEXUALUPPLYSARE OCH PROJEKTLEDARE FÖR RFSU:S ARBETE PÅ HÄKTEN OCH ANSTALTER skriver i Ottar om hur han fastnade med en 3D-klitoris i säkerhetskontrollen i häktet. Läs hela krönikan på Ottar.se

UR RFSU:S UTBILDNINGAR 2017

RFSU deltog under året på Världsexologikonferensen, arrangerad av World Association of Sexual Health, som 2017 hölls i Prag. Förutom att inhämta kunskap och få lyssna på intressanta seminarier medverkade RFSU med fyra presentationer om Vill du?-materialet, utvärderingen av Sexualundervisning på lättare svenska, Sex för alla samt Kådiskollen.

Under hösten deltog RFSU i Skolverkets konferensturné till fem olika orter i Sverige. Temat för konferensen var ”Identitet, sexualitet och jämställdhet för personal som möter nyanlända elever”. RFSU höll i workshops om sexualsyn för lärare på olika stadier, och vid de fem tillfällena nåddes sammanlagt över 700 deltagare.

HELA LANDET MOT MÖDRADÖDLIGHET

För åttonde året i rad arrangerade RFSU Barnvagnsmarschen runt om i landet. 2017 uppmärksammades frågan om mödradödlighet på 49 orter.

I **Stockholm sken vårsolen** och hela tusen personer deltog i marschen. Den avslutades på Mynttorget där Kristina Ljungros överlämnade RFSU:s politiska krav till folkhälsominister Gabriel Wikström.

– Den svenska regeringen ställer upp på alla tre kraven och ser fram mot kommande marscher med ännu skarpare krav, sa Gabriel Wikström.

Totalt sett marscherade nära 4000 personer på 49 orter runt om i landet. Det som var speciellt för Barnvagnsmarschen 2017 var inte minst det stora genomslaget i medierna, med över 200 artiklar – långt mer än tidigare år. Under hela vintern hade RFSU märkt ett ökat engagemang för frågor som mödrhälsa, aborträttigheter och sexualupplysning. En av orsakerna bedöms vara USA:s president Donald Trumps neddragning av biståndsmedel. Både Women's march och olika influencers spred RFSU:s budskap och lockade folk till marschen. Barnvagnsmarschen 2017 stöttades också av Apoteket AB som tog in RFSU AB:s specialdesignade "Barnvagnsmarschen-kondom", och spred information om mödradödlighet.

RFSU:S KRAV

- 1) ATT REGERINGEN ÖKAR DET FINANSIELLA STÖDET TILL SEXUELL OCH REPRODUKTIV HÄLSA GENERELLT MED ÖKAT FOKUS PÅ ABORT.
- 2) ATT REGERINGEN VISAR INTERNATIONELLT LEDARSKAP GENOM ATT STÅ UPP FÖR KVINNORS RÄTTIGHETER I INTERNATIONELLA FÖRHANDLINGAR.
- 3) ATT REGERINGEN SÄKERSTÄLLER ETT ENAT POLITISKT STÖD PÅ INTERNATIONELL NIVÅ OCH SAMORDNAR BISTÅNSGIVARE FÖR ÖKAD FINANSIERING TILL SEXUELLA OCH REPRODUKTIVA RÄTTIGHETER OCH HÄLSA.

SEXPODDEN ALLA VÅRA LIGG

Fem år efter starten upptäcker många RFSU "backlist" med poddar om sex och relationer. De mest populära poddarna från RFSU har nu nått långt över 100 000 lyssnare. RFSU:s Sexpodden var en tidig föregångare när vi startade våren 2013. Under 2017 blev sex ett stort ämne även bland andra poddare. Störst succé gjorde Amanda Colldén och Anna Dahlbäck i "Alla våra ligg", som toppade listorna. Vi bjöd såklart in våra poddkollegor som gäster. Den 20 oktober släpptes avsnittet med rubriken, "Årets bästa orgasm-tips". Sexpodden blev återigen en lyssnarraket.

”Två år på asylboendet var nog för att få honom att förlora sig själv, han agerar som en strejt man för att skydda sig själv i en homofob miljö. Han har tappat sin identitet, sin personlighet och sin självkänsla.”

UR "DEN IRAKISKA BJÖRNEN" AV KHALED ALESMAEL, UR OTTAR #4

FIN RECENSION FÖR OTTAR TEMA "VISCHAN"

”Det är alltid lika uppiggande att läsa Ottar, som är RFSU:s eget samhällsmagasin. Där ger normkritiken aldrig upp sina krav på rättvisa. Den är som en varm kniv i hårt smör.”

JOURNALISTEN OCH FÖRFATTAREN PER WIRTÉN OM OTTAR #2 I DAGENS ARENA (8/7 2017)

Ottar är RFSU:s sexualpolitiska tidskrift. Ottar bevakar sexualpolitiska frågor i Sverige och världen och fördjupar diskussionen om sexualitet och samhälle genom nyheter, reportage, essäer, krönikor och debatt. Upplagan är cirka 7 000 exemplar. Tidningens redaktion är journalistiskt självständigt och följer de pressetiska riktlinjerna för press, radio och tv. Redaktionen består av chefredaktörerna Carolina Hemlin (ansvarig utgivare) och Anna Dahlqvist. Formen görs av Zoople Design.

OTTAR BAKOM GALLER

Det var knöckfullt på restaurang Häktet när Ottar höll släppfest för fängelseumret. Ex-interner Francis och Katarina berättade på scen om sina erfarenheter av svenska kvinnoanstalter och hur de behandlades när de inledde en kärleksrelation.

HUR QUEER ÄR LANDSBYGDEN?

Landsbygden beskrivs ofta som inskränkt, i värsta fall livsfarlig för hbtqi-personer. Flytten från byn eller småstaden till storstaden är ett självklart inslag många komma ut-berättelser. Men är det lättare att komma ut och leva öppet i en större stad? Ett panelsamtal på Stockholm Pride med bland andra regissören Joakim Rindå och Stina Nilss från nätverket queer*bygd lockade stor publik.

ALLT LJUS PÅ SLIDAN!

I Bokmassans cirkustält höll Ottars chefredaktör Carolina Hemlin i ett underhållande och välbesökt samtal om slidsex, orgasmglapp och klitoris-succé med sexualupplysaren Sandra Dahlén utifrån hennes bok "Halongrottan – En bok om slidsex".

OTTAR.SE

247 977 unika besökare

Totalt antal besök 273 583

"ATT ANDAS INGET GRUNDLÄGGANDE BEHOV"

var årets mest lästa artikel med 8 196 visningar

Följare på sociala medier:

Instagram 1 447 Twitter 4 717 Facebook 5 378

"POLISEN TAR TAG I BARNET OCH DRAR"

Kirunaborna har tolv mil till närmaste BB, längs en av Sveriges farligaste vägar. Medan värkar klockas ska förarna se upp för vilt och ta sig fram genom snörök. I Ottar #2 fick vi följa med.

AV SANDRA BENNISON, BERÄTTAT FÖR IDA MÅWE | EN LÄNGRE VERSION AV TEXTEN FINNS I OTTAR #2 2017.

"Klockan är 21.20 när min man Mickes föräldrar kommer in på gården. Jag står på alla fyra i hallen och försöker hantera värken som inte vill släppa. Det är den 16 juli 2013 och jag har gått sex dagar över tiden. Jag försöker tänka att vi hinner fram till Gällivare och där kommer jag att få hjälp med både smärtlindring och födsel. Samtidigt ökar stressen inombords.

Vi väntar vårt andra barn. Inför förlossningen har barnmorskan frågat om det är något jag är orolig över eller undrar. Jag säger alltid samma sak och skrattar: "Jag tror inte vi kommer att hinna fram i tid när vi ska föda". Varje gång lugnar barnmorskan mig med: "Du kommer veta när det är dags att börja åka". Men fram till denna kväll har min kropp inte visat några tecken på att det är dags. Ingen smärta, inga spänningar och inget vatten som gått.

Redan efter några minuter i bilen känner jag att det är för sent. Jag vill ha smärtlindring. Det är fortfarande mer än en timmes bilfärd kvar till BB. Micke kontaktar barnmorskan i Gällivare som tycker att vi ska ringa efter en ambulans. Han ringer 112 på annan linje och frågar om vi ska åka tillbaka till Kiruna istället. Telefonisten undrar hur långt det är dit och tycker sedan att vi ska vända. "Men där finns inget BB i Kiruna", kontrar Micke. "Nä, då ska ni nog inte åka dit", blir svaret. Stressen i bilen är hög. Jag vill hinna fram.

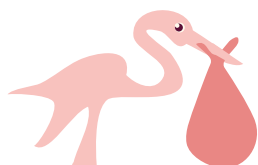
Plötsligt ser jag en polisminibuss genom bakrutan. Vi stannar och de öppnar bakdörren och frågar vad de kan hjälpa till med. Jag skriker: Smärtstillande! De ser paniken i mina ögon och erbjuder sig att köra före. Nu kör vi tryggare och snabbare.

Snart märker jag hur de smärtsamma öppningsvärkarna ersätts av krystvärkar. Jag håller emot allt jag kan. Hoppet om att hinna fram byts ut till – hoppas vi hinner möta ambulansen. Polisen ringer upp och frågar om vi inte ska flytta in i deras bil så vi kan köra säkrare. Jag svarar snabbt: "Ja, det kan vi göra nu!" Vi stannar vid en P-ficka. Jag hinner precis greppa tag i dörren till polisbilen när nästa värk kommer. Krampaktigt hängande i bussen försöker jag att inte krysta med. Men kroppen jobbar oavsett. En av poliserna håller på att lägga ut plast över stolarna i baksätet. Vi åker vidare. Jag känner hur bebisen huvud glider fram och tillbaka.

Micke pratar med barnmorskan som säger att vi måste förlösa om huvudet börjar komma fram. Han frågar om han får titta. Jag tänker först: Ska jag ta av mig HÄR?! I polisbilen? Men drar sedan ned byxorerna. Micke kollar och utbrister "Vi måste agera nu!" En av poliserna kommer bak till oss i bussen. Det kommer ytterligare en krystvärk och jag känner hur barnet vrider och sparkar därinne. Plötsligt stannar allt upp. "Det är något fel", säger jag till Micke och polisen. Under några långa sekunder känner jag inte barnet. Innan nästa värk kommer känner jag rörelserna igen och jag trycker på. Polisen tar tag i barnet och drar. Det kommer ut – alldeles blått. "Var har hänt? Lever det? Det är så tyst", säger jag.

Nu kommer den andra polisen, som också pratat med barnmorskan, in i bilen. Han lägger barnet på mitt bröst och börjar massera det på ryggen. Efter en liten stund hör vi barnets första andetag. All stress och all smärta försvinner. Det gnyr. En glädje fyller hela mig.

Efter en stund anländer ambulansen. Det känns tryggt att någon som vet hur man ska ta hand om oss äntligen kommer. Ambulansvårdaren tittar snabbt till barnet. Allt ser bra ut och vi lyfts in i ambulansen. Färden fortsätter, men nu i mycket lugnare takt. Det enda som finns i tankarna är vårt fina barn som ligger och myser i min famn. Allt känns varmt, inifrån och ut. Där, på en parkeringsficka strax innan Moskojärvi föddes vår son, Ted. En parkeringsficka som är ett av många "BB" längs E10:an mellan Kiruna och Gällivare."

BB-RESAN

Ottar har granskat avstånden till BB i hela landet. Hur långt är det till närmaste förlossningsklinik i din kommun? Hitta din ort på BB-resan och få svar direkt! bb-resan.ottar.se

RFSU.SE

1 528 193 unika besökare
(1 619 260 år 2016)

5 022 051 sidvisningar
(5 619 607 år 2016)

Tid på sidan: **1,49 MINUTER**
(1,57 år 2016)

Sidor/besökare: **2,55**
(2,70 år 2016)

1 139 239 unika besök
på Sex och relationer-sidan

POPULÄRASTE SIDORNA:

1. Startsidan
2. RFSU-kliniken
3. Sex och relationer
4. Hormonspiral
5. Kondomer

VANLIGASTE SÖKORDEN SOM LEDDE IN PÅ HEMSIDAN:

rfsu	sex	klamydia
herpes	rfsu produkter	
rfsu kondomer	rfsu.no	

YOUTUBE

Antalet prenumeranter ökade
med 33 procent, från 7 300 till

9 711

Populärt inlägg:

"LÅT BLI ATT STOPPA IN DEN"

507 442 visningar

FACEBOOK

Antalet följare ökade med
18 procent, från 11 061 till

13 027

Populärt inlägg:

**"BARNMORSKA I ABORTTVIST
INTE DISKRIMINERAD"**

Räckvidd: **224 546** personer

INSTAGRAM

Antalet följare ökade med
46 procent, från 5 160 till

7 542

Populärt inlägg:

**#TBT TILL NÄR GUNILLA WOLDES
TOTTE-BÖCKER TRYCKTES OM
OCH INKLUDERADE ORDET "SNIPPA".**

2 507 likes och **125** kommentarer

TWITTER

Följarna på RFSU:s twitterkonto ökade
med sju procent, från 6 503 till

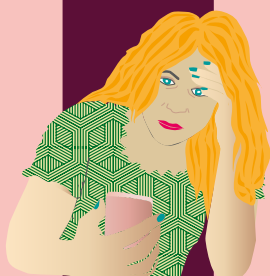
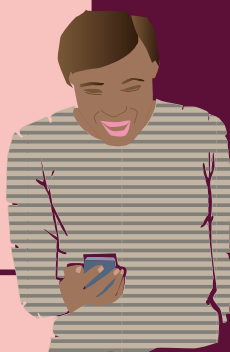
6 954

Populärt inlägg:

**"HAR DU FÅTT EN #DICPIC?
ÖNSKADE KUKBILDER FALLER
UNDER BROTTSBALK 6§10KAP
OM SEXUELLT OFREDANDE."**

Visningar: **81 903**

Totalt engagemang: **1 098**

RFSU OCH METRO

RFSU samarbetar sedan 2016 regelbundet med tidningen Metro. Varje onsdag har RFSU en sida i tidningen med titeln "Sex & liv" som rymmer en kortare artikel med illustration eller bild och faktaruta. Bakom artiklarna står RFSU:s sexualupplysare och representanter från RFSU-kliniken, bland annat Pelle Ullholm, Suzann Larsdotter, Åsa Enervik, Salar Shalmashi samt Ana Udovic, som är den som sköter journalistisk redigering, planering av artiklar samt kontakten med Metro. Illustrationerna görs ofta av Eva Fallström från RFSU.

RUBRIKER UNDER ÅRET:

"Spiral – preventivmedlet med oförtjänt dåligt rykte"

"Här är hemligheten bakom ett bra sexliv"

"7 saker som får världens kvinnor att tappa lusten"

"100 år av skam – här är onanins historia"

NYTT MODEMÄRKE TAR STRID FÖR KROPPEN

I en tid när människors rätt kring sin egen kropp hotas världen över lanserade RFSU under året modemärket ELISE, och en kollektion som ger människor möjligheten att ta tydlig ställning för Body rights.

”Get your priorities queer”, ”Silence is not golden”, ”Masturbator”. Hösten 2017 lanserades det nya modemärket ELISE som i sin första kollektion lyfter fram budskap om alla individers rätt att bestämma över sin kropp, sexualitet och identitet.

– I en digital värld, där många delar saker på sociala medier, så är mode ett fysiskt medium som låter människor ta ställning i den verkliga världen, där människor möter människor. säger Maria Andersson, generalsekreterare för RFSU.

Budskapen i kollektionen utgår från RFSU:s definition av Body rights och lyfter fram alla människors frihet att vara, välja och njuta som sig själv – utan påtryck eller förtryck av andra. Det är en hyllning till människors rätt att älska vem de vill, rätten att bestämma över sin egen kropp och rätten att uttrycka sig själv och sin sexualitet.

ELISE första kollektion släpptes den 20 september 2017 och är fotograferad av konstnären och kroppsaktivisten Arvida Byström. Bland de personer som bär budskapen i kampanjen finns bland andra Freja Lindberg, Cassandra Klatzkow och Ken Gacamugani.

Namnet ELISE är en hommage till Elise Ottesen-Jensen som grundade RFSU 1933 och därmed tände gnistan till kampen för Body rights. Alla plagg är unisex och alla intäkter från försäljningen av ELISE kommer gå till RFSU:s arbete med opinionsbildning och sexualupplysning, både i Sverige och internationellt.

RFSU har en historia av att arbeta med politiskt laddade modeprojekt. Under åren 1969-1984 drev RFSU ”Blommor och Bin” med 38 butiker i Sverige. Bland kollektionerna fanns bland annat klassiska prints som ”Ikväll får 107 svenskar gonorré”, vilket förde samhällsdebatten kring vikten av kondom ända in i populärkulturen.

– Då precis som nu är syftet att människor ska kunna bära viktiga budskap tillsammans. På kroppen, för kroppen, säger Maria Andersson, Generalsekreterare för RFSU.

ELISE som koncept är ett samarbete mellan RFSU-förbundet och RFSU AB och tanken är att kombinera det ideella med det kommersiella.

– Våra kunder är mycket intresserade av den kunskap RFSU besitter inom sex- och samlevnadsområdet och att vidareförmedla detta kommer att bli än viktigare och bli en konkurrensfördel som vi måste vidareutveckla, säger Katarina Knutz, VD för RFSU AB. Mode är ett uttryck som utgår från kroppen och var därför ett naturligt val för ELISE som projekt.

Målet är dock att ELISE ska vara en plattform som kan växa och utvecklas på olika sätt över tid. Det centrala är att driva frågan om Body rights.

HISTORISKT ÅR FÖR RFSU AB

RFSU AB uppnådde 2017 en försäljning på 171,6 miljoner kronor, vilket är den högsta siffran i företagets historia. Resultatet är en ökning med fyra procent jämfört med 2016.

– **Den höga** omsättningen är ett resultat av ett bra teamarbete med högt engagemang där alla bidrar, genomtänkta planer, bra genomförande, och sist men inte minst – konsumenterna som väljer oss i hyllan och på nätet, säger Katarina Knutz, VD för RFSU AB.

Kondomer fortsätter att vara basen för företagets strategi, medan man parallellt satsar på vidareutveckling av övriga kategorier och etablerar nya produkter. RFSU AB är marknadsledare i Norden på både kondomer och glidmedel.

– Vi ser att glidmedel är en kategori som växer och där finns en klar tillväxt potential på alla marknader.

I början av 2017 året upgraderades RFSU AB:s ISO-certifiering och företaget är nu certifierade enligt ISO 9001:2015. Under året har också en miljöutredning genomförts för att fastställa hur RFSU AB kan minska sin miljöpåverkan. Som ett led i detta har företaget investerat i bergvärme i fabriken i Hennan och därmed gjort sig av med allt fossilt bränsle.

2017 var året då Finland fyllde ett sekel som självständig stat samtidigt som RFSU:s varumärke Sultan fyllde 50 år. RFSU firade genom kampanjen "Fuck like a Finn" som spreds viralt över Norden och delar av Europa. Under året lanserades också det nya modemarket ELISE (se separat artikel).

– Vi ser med tillförsikt fram emot nästkommande år där vi fortsatt ser stora möjligheter att stärka vår marknadsposition i Norden både med befintliga och nya produkter, säger Katarina Knutz.

ELISE är ett modemärke skapat av RFSU för att ge människor möjligheten att ta ställning för Body rights tillsammans. Samtliga budskap utgår från RFSU:s idéprogram:

Friheten att vara: Rätten att uttrycka sig själv och sin sexualitet samt att fatta självständiga beslut över sitt liv. Den enes frihet får aldrig innebära en annans ofrihet.

Friheten att välja: Rätten att välja om och med vem eller vilka ens sexualitet ska delas och om när en vill ha barn. Den enes val får aldrig förverkligas genom tvång över en annan.

Friheten att njuta: Rätten att njuta som en själv vill och förverkliga sina begär. Den enes njutning får aldrig gå ut över en annan persons rätt att välja och njuta.

ELISE finns till försäljning via www.elise1933.com och på Colette i Paris. I samband med lanseringen fanns också en popup-butik på Karlavägen 5 i Stockholm.

Alla plagg är unisex och tillverkade av ekologisk och Fair Wear-certifierad bomull.

FORTSATT NÖJDA PATIENTER PÅ RFSU-KLINIKEN

De som uppsöker RFSU-kliniken för att träffa barnmorska, sjuksköterska, läkare eller psykoterapeut är väldigt nöjda – med både bemötande och nytta.
Det framgår av en enkät som genomfördes hösten 2017.

Inom ramen för ett vårdavtal med Stockholms läns landsting bedriver RFSU-kliniken patientarbete som omfattar sexualmedicin i öppenvård, inklusive smittspårning samt konsultation och behandling av sexuella frågor och problem. Att inhämta synpunkter och få återkoppling från patienterna viktigt för att kunna utvärdera och utveckla verksamheten ur ett patientperspektiv och en del i RFSU-klinikens systematiska kvalitetsarbete.

Mot denna bakgrund genomförde RFSU-kliniken under perioden november-december 2017 en patientenkät med frågor om hur patienten upplevt kontakten. En motsvarande enkät genomfördes åren 2014 och 2016.

RFSU-klinikens mål är att vara en mottagning i framkant vad gäller tillgänglighet, kompetens och bemötande och en modell för jämlik och individanpassad vård. Undersökningen visar att RFSU-kliniken mycket väl når upp till målen vad gäller tillgänglighet, bemötande, information, delaktighet och nytta. Graden av nöjdhet med besökets olika delar såsom tidsbokning, mottagandet i receptionen och av barnmorska, läkare eller psykoterapeut är mycket hög.

PATIENTENKÄT 2017

BESÖK HOS BARNMORSKA/SJUJSKÖTERSKA/LÄKARE:

99%

är mycket nöjda
eller nöjda med mottagandet

100%

svarar att de kunde
ställa vilka frågor de ville

97%

svarar att de fått hjälp
med det de sökte för

BESÖK HOS PSYKOTERAPEUT:

100%

är mycket nöjda
eller nöjda med mottagandet

100%

svarar att de kunde
ställa vilka frågor de ville

90%

svarar att de fått hjälp
med det de sökte för

Hela enkäten finns att ladda ner på rfsu.se

"STAFF WAS FRIENDLY AND CALM AND MADE ME RELAXED."

"UPPLEVER ATT MIN TERAPEUT & RFSU HAR EN HELHETSSYN PÅ MÄNNISKAN."

"RFSU KÄNNES TRYGGARE ÄN ANDRA VÅRDINSTANSER, PGA ERT ARBETE MED NORMAVVIKELSER".

"JAG HAR TRÄFFAT 4-5 OLIKA LÄKARE/SKÖTERS KOR HOS ER GENOM ÅREN OCH ALLTID FÅTT ETT VÄLDIGT BRA BEMÖTANDE."

ANTAL
BESÖKARE:

11 970

ANTAL KLAGOMÅL
I PATIENTNÄMNDEN:

0

ANDEL BESÖK HOS OLIKA YRKESGRUPPER

Barnmorska/sjuksköterska: **81%**

Psykiater: **11%**

Läkare: **8%**

Uppskattningsvis **40%**
av klinikens patienter
har utländsk bakgrund.
Det handlar både om
personer som bor varaktigt
i Sverige och om dem
som är på tillfälligt besök.

2000 PERSONER

fick telefonrådgivning
hos barnmorska

700 PERSONER

fick telefonrådgivning
hos psykiater

45 TIMMAR

telefonrådgivning reserverades
för målgruppen 50+

BESÖKSORSAKER

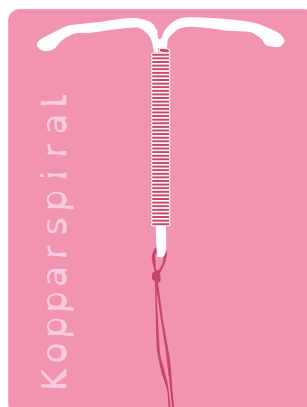
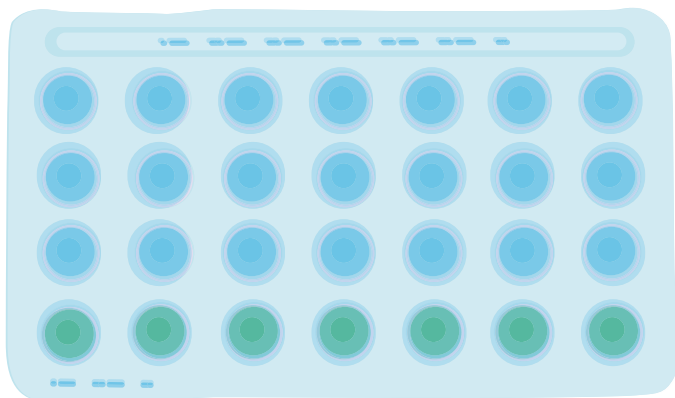
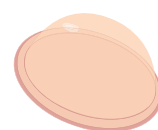
- | STI-provtagning |
- | Preventivmedelsrådgivning |
- | Dagen-efter piller/kopparspiral |
- | Graviditetstest |
- | Frågor om kropp och sexualitet |
- | Erektionsproblem |
- | Smärta vid sex |
- | Sexuell tvångsmässighet |
- | Sexuellt våld |
- | Integration och sexualitet |
- | Heder och sexualitet |

PREVENTIVMEDEL PÅ RFSU-KLINIKEN

RFSU-kliniken arbetar aktivt för att kunna ge besökarna en rådgivning som är säker, baserad på senaste forskningen och som följer läkemedelsverkets rekommendationer. Rådgivningen är individanpassad och sker i samarbete med patienten.

Tillgång till säkra preventivmedel har alltid varit en kärnfråga för RFSU, och eftersom RFSU-kliniken arbetar med sexuell hälsa är det en självklarhet att hålla sig uppdaterade. En av klinikkens barnmorskor forskar själv inom området, och under 2017 genomfördes en workshop med all medicinsk personal för att arbeta utefter samma kunskap och mål.

Vi vet att personer som får ordentlig rådgivning om alla tillgängliga metoder, biverkningar och hälsofördelar, i högre grad väljer preventivmedel som de blir nöjda med och fortsätter att använda. På så sätt förebyggs oönskade graviditeter, vilket är det främsta målet med all preventivmedelsrådgivning.

STI-PROVTAGNING

INFEKTION	ANTAL PROV	ANTAL POSITIVA
KLAMYDIA	9751	836
GONORRÉ	9466	101
HIV	6130	0
SYFILIS	4020	12
MYCOPLASMA GENITALUM	1270	215

2000 smittspårningsuppdrag genomfördes

KLINIKEN UTVECKLAR RÅDGIVNINGSSAPP

Innovationsfonden har under året beviljat en ansökan från RFSU-kliniken om att ta fram en app som ska förbereda patienter inför preventivmedelsrådgivning.

– **Det känns såklart kul** att vi fått förtroendet av landstinget att på ett nytt sätt sprida vår kunskap om preventivmedel. Det finns många myter och missuppfattningar, och att göra korrekt information mer tillgänglig är så viktigt, säger Niklas Envall, barnmorska på RFSU-kliniken, som står bakom ansökan.

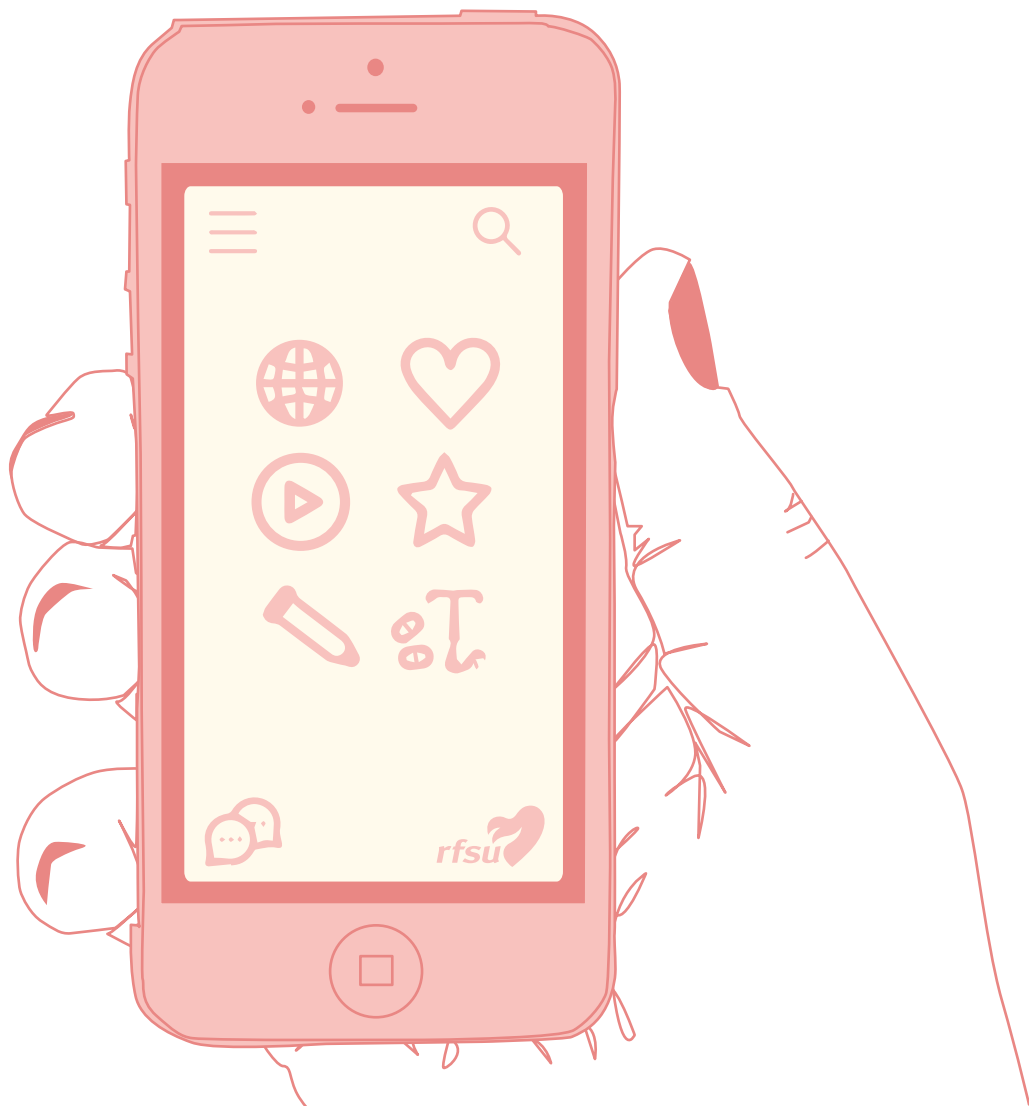
Appens huvudinnehåll ska vara korta informationsfilmer på svenska, med undertexter på flera språk. De ska bestå av information om alla de olika preventivmetoder som finns tillgängliga. Dessutom är planen att appen skall innehålla ett interaktivt test som utefter patientens svar om önskemål och riskfaktorer ger förslag på metod.

Det gör att patienten får all information som behövs för att hen ska kunna fatta ett välgrundat beslut. Niklas Envall berättar att idag är besöken hos vårdgivaren ofta så korta att vårdgivaren måste utgå från patientens förkunskaper. Och de kan ibland vara grundade på felaktig information, myter eller hörsägen.

– Att träffa patienter med högre förkunskap förenklar rådgivningen. Om de redan i appen får reda på att de till exempel inte kan använda kombinerade p-piller om de har migrän med synpåverkan så kan man fokusera på andra metoder. Det blir ett effektivare vårdbesök och ett säkrare, mer välinformerat beslut.

Bidraget från Innovationsfonden är på 250 000 kronor och arbetet med att utveckla appen pågår.

TEXT: ULRIKA HAMMAR

MELLAN SEXUALITET OCH MIGRATION

Vad händer med våra begär när vi lämnar ett invant sammanhang och rör oss mot det nya och främmande? Psykoterapeuten Salar Shalmashi berättar om RFSU-klinikens arbete med migration och sexuell hälsa.

RFSU-kliniken eftersträvar i sitt arbete med sexuell hälsa att förena en djup teoretisk förankring med bred erfarenhet av kliniskt arbete. Detta gör vi också i mötet mellan oss behandlare och patienter som är födda i andra länder, i samtal om frågor som rör sig i skärningspunkten mellan sexualitet och migration.

I sexualiteten flätas våra unika erfarenheter och upplevelser, vår identitet, vår utvecklingspsykologiska historia, våra relationella mönster, samhällsliga värderingar och kulturella normer samman. Sexualitet utgör en central del att vara människa. Men vad händer med vårt sexliv och våra begär när vi lämnar ett invant sammanhang och rör oss mot nya främmande? Möjligheter uppstår och nya begär tillåts att utforskas. Men även svårigheter kan finnas och ibland uppstår alldeles för många. Vilken plats får sexualitet ta i det nya landet? Den frågan finns både omedvetet och medvetet hos alla nyanlända – och hos hela befolkningen. De senaste åren har allt större fokus riktats mot nyanlända grupper och sexualitet. Detta fokus har också vi haft på RFSU-kliniken och vi lär oss nytt och mer varje dag. Det är ett viktigt och spännande arbete. Vi träffar nya människor med en ibland stark vilja att få kunskap om sex och relationer eller med en längtan till en bättre sexuell hälsa och njutning.

Vi möts av stor tacksamhet för det hjälp och stöd de här patienterna får och också vi berikas med nya erfarenheter som fördjupar vår förståelse. Mötena är också utmanande. Hos många, såväl kvinnor som män, vi träffar är sexualiteten beblandad med rädslor, oro och ångest som behandlaren måste härbärgera.

Utifrån den definition av sexuella övergrepp som finns i svenska lagar så har många som vi träffar varit med om olika slag av sexuellt våld och kan vara svårt traumatiserade av det. Nivån på kunskap kring sex och relationer är ibland låg och påverkar både förståelsen av sexualitet och behandlingen av problem. En annorlunda syn på könsroller, könsidentitet, sexuell läggning och kroppar har ibland utmanat oss som behandlare men samtidigt tvingat oss till mer utforskande och att skapa nya vägar för problemlösning. Ett hederstänkande som begränsar friheter har många gånger utgjort ett hinder för bättre sexuell hälsa och här krävs båda varsamhet och mod för att förändra.

I vårt arbete på RFSU-kliniken har vi ett perspektiv som utgår från rättigheter, tillgänglighet, öppenhet och förändring. Vi förmedlar en positiv syn på sexualitet, och våra olika perspektiv gör arbetet lättare och ger större möjlighet att stärka den sexuella hälsan hos bland annat nyanlända och nya svenskar.

SALAR SHALMASHI

Socionom och legitimerad psykoterapeut på RFSU-kliniken

FAKTA

Arbetet med migration och sexuell hälsa förgrenar sig in i RFSU-klinikens olika delar, det vill säga patientarbete, kunskapsförmedlande uppdrag och utvecklingsarbete. Det sker i form av enskilda patientmöten, föreläsningar för professionella som jobbar med migranter, samarbete med nationella enheten kring frågorna och som en del av klinikens uppdrag att identifiera och rikta sig till målgrupper för vilka det råder brist på kunskap och/eller resurser inom den övriga vården.

"JAG LÅG OCH SOV NÄR BLODET BÖRJADE KOMMA"

Kunskapen om sexuell hälsa bland utsatta EU-medborgare är låg, och den faktiska hälsan generellt sett dålig. Tidningen Ottar har mött två kvinnor från Rumänien.

Kunskapen om sexuell hälsa bland EU-medborgare i utsatthet är låg, och den faktiska hälsan, både den psykiska och fysiska, är generellt sett dålig. Det menar både Läkare i världen och RFSU-kliniken, som arbetar med sexuell hälsa för den här gruppen i Sverige.

Jeanette Brobacke är barnmorska på RFSU-kliniken. Hon berättar att de allra flesta hon möter har fött flera barn och genomgått flera aborter.

– Det vanligaste är att någon kommer hit och vill sätta in eller ta ut en spiral, p-stav eller ta ett graviditetstest. Jag tror många tänker att spiral eller p-stav är ett bättre alternativ än p-piller, dels eftersom recepten för p-piller är dyrare och dels för att de lever i en så utsatt miljö där mycket kan förändras från dag till dag, och det nog kan kännas svårt med rutiner, säger hon.

Andra vanliga problem är urinvägsinfektion och risk för uppåtgående infektioner till följd av stillasittande i kalla miljöer under långa perioder och med dålig tillgång till toalett eller dusch.

"Se upp för dörrarna, dörrarna stängs". På tunnelbanan kliver folk på och av vagnarna. Med, som är 33 år gammal och kommer från Rumänien, håller en pappersmugg från Seven eleven i ena handen och tar ett stadigt tag i närmaste ryggstöd. Hon berättar att när hon blev gravid i Sverige för fyra månader sedan valde hon att göra en abort. Det var hennes andra abort i Sverige, och hon har även gjort en abort i Rumänien.

– Varken jag eller min man vill ha några fler barn, så att jag har kunnat få hjälp med att göra abort här i Sverige är jättebra.

På Götgatan har det börjat dugga. De små regndropparna slår mot fönsterrutorna och Boci, 25 år gammal och också hon från Rumänien, fingrar på några hårslingor som sticker fram under den gråblå sjalen. Hon berättar att hon gjort två aborter, båda i hemlandet, och för ungefär ett år sedan blev hon gravid i Sverige. Hon fick då missfall i fjärde månaden.

– Jag låg och sov när blodet började komma, det var väldigt obehagligt, men som tur var fanns min

man med mig och vi kunde ringa efter en ambulans. Läkarna på sjukhuset var snälla och jag fick stanna där några dagar, säger hon.

Boci säger att hon vill sätta in en p-stav, men att hon efter missfallet varit sjuk i lunginflammation under flera månader. När hon känner sig bättre hoppas hon kunna få tag i preventivmedel så att hon inte blir gravid. Både Boci och Med beskriver en situation i Rumänien där de behövt muta läkare för att få tillgång till abort- och mödravård.

Enligt Malin Garptoft, volontärsamordnare på Läkare i världen Skåne, är det viktigt att se hur den utbredda diskrimineringen av gruppen påverkar möjligheten till vård i Sverige.

– I teorin ska alla EU-medborgare kunna söka vård i alla EU-länder med hjälp av det europeiska sjukförsäkringskortet men i Rumänien ställs ofta krav på både bostad och inkomst, vilket i praktiken betyder att de som kommer till Sverige för att titta nekas vård för att de inte har det här kortet.

För den som behöver söka vård i Sverige betyder det att kostnaderna kan bli mycket höga, om inte vården går under paraplyet »vård som inte kan anstå«, alltså akut vård eller annan behandling som avgörs i det enskilda fallet. Abort- och mödravård ska i regel falla inom ramen för vård som inte kan anstå, men här finns ytterligare ett problem, för alla EU-medborgare i utsatthet har inte kunskap om den vård de faktiskt har rätt till.

Boci berättar att hon aldrig besökte någon läkare under sin graviditet, före missfallet. Hon trodde det skulle kosta för mycket pengar. Jeanette Brobacke på RFSU-kliniken betonar information som en viktig del i att förbättra den sexuella och reproduktiva hälsan.

– Det här är kvinnor som blir gravida, gör aborter och föder barn i Sverige. Många vill inte ha fler barn, och om jag då kan hjälpa till med att sätta in till exempel en spiral är det både mer hälsosamt för kvinnan och dessutom mindre kostsamt för samhället, säger hon.

TEXT: ISABEL LIND | EN LÄNGRE VERSION AV TEXTEN ÄR PUBLICERAD I OTTAR #4 2017.

FAKTA

RFSU-kliniken samarbetar sedan 2015 med organisationen Läkare i världen kring vård till utsatta EU-medborgare, asylsökande och papperslösa. Varje vecka har RFSU-kliniken en stående tid med möjlighet till telefontolk, dit Läkare i världen hänvisar dem i behov av sexuell och reproduktiv hälso- och sjukvård.

RFSU HÖLL KONGRESS I LINKÖPING

Nytt 90-konto, nytt nätverk för 55+ och mer transinkluderande medlemsrutiner – det var några av besluten på RFSU:s kongress i Linköping.

ANSÖKAN OM 90-KONTO

Ska RFSU behålla sin insamlingsstiftelse eller ska RFSU-förbundet ansöka om ett eget 90-konto? Den frågan diskuterades länge och väl både på kongresstorget och i plenum. Efter en jämn omröstning valde kongressen att RFSU-förbundet ska lämna in ansökan om ett eget 90-konto, som i så fall alltså flyttas över från insamlingsstiftelsen till förbundet.

MER RESURSER TILL INFORMATÖRSVERKSAMHETEN

Genom en motion från RFSU Göteborg väcktes frågan om att stärka det ekonomiska stödet på nationell nivå för att underlätta informatörsverksamheten i hela landet. Förbundsstyrelsen yrkade avslag för att man under mandatperioden redan har satt igång en organisationsförändring där stora medel avsatts till informatörsverksamheten, men kongressen röstade igenom motionen.

NYTT NÄTVERK FÖR 55+

Kongressen beslutade att ett nytt nätverk med fokus på lust och njutning för personer i åldern 55 år och uppåt ska formeras.

MER TRANSINKLUDERANDE RUTINER

RFSU:s medlemsregister erbjuder idag medlemmarna att själva uppge sitt kön, och ger möjlighet att välja alternativet ”annat”. Det är dock idag oklart om en medlem själv kan välja sitt förnamn. RFSU:s medlemssystem måste alltså bli mer transinkluderande, var budskapet från kongressen.

HÅRDSATSNING PÅ FLER MEDLEMMAR

På RFSU Stockholms initiativ ska lokalföreningarna få mer praktiskt och strategiskt stöd i sin medlemsrekrytering. Medlemmar kommer att erbjudas att frivilligt betala högre medlemsavgift där allting utöver den ordinarie avgiften går till RFSU:s insamlingsstiftelse och därmed verksamhet.

RFSU – EN RELEVANT 100-ÅRING

En ny vision som siktar mot år 2033, då RFSU fyller 100 år, ska tas fram. RFSU är en av Sveriges främsta folkbildare, vilket ska tas fasta på i arbetet med denna.

BEGREPPET ”SEX OCH SAMLEVNAD” SKROTAS

RFSU Västernorrland tog initiativ till att stryka ett streck över begreppet ”sex och samlevnad”, som de menar är en ”överspelad relik från det förflutna, som handlade om att förbereda unga för ett normativt vuxenliv.” Motionären föreslog att vi istället prata om sex och relationer. Kongressen beslutade att begreppet ska användas så lite som möjligt.

SÄNKT MEDLEMSAVGIFT FÖR UNGA

Kongressen beslutade att behålla medlemsavgift på 150 kronor och sänker medlemsavgiften för unga under 26 år till 50 kronor per år. Den lägre avgiften kommer att gälla även för andra personer med begränsade resurser. Medlemsorganisationer kommer att fortsätta betala mellan 1 000 och 5 000 kronor beroende på storlek.

KLICK LÄGGS NER

”Det här är RFSU:s glidmedel Klick. Jag kan tyvärr inte använda det längre eftersom det påminner för mycket om vårt intranät. Det är för avtändande.” Så lät det när motionären Niklas Hill från RFSU Stockholm pläderade för nedläggning av RFSU:s medlemssidor Klick. Motionärerna menade att för få medlemmar använder Klick, och fick gehör av kongressen om att Klick ska ersättas av ett annat alternativ. En översyn av medlemskommunikationen har sedan tidigare redan påbörjats av förbundskansliet.

HANS LINDE NY ORDFÖRANDE I RFSU

På kongressen i Linköping var det dags att välja ny förbundsordförande. Valet föll på den tidigare riksdagsledamoten Hans Linde, som tar över efter Kristina Ljungros.

– Jag har alltid känt mig hemma i RFSU, både politiskt och som organisation, säger Hans Linde. RFSU har lärt mig enormt mycket och gett mig mycket kunskap att driva de sexualpolitiska frågorna i svensk politik, sade Hans Linde efter att valresultatet var avgjort.

Hans Linde, 38 år, var riksdagsledamot för Vänsterpartiet mellan 2006 och 2017. Han lämnar i och med ordförande-posten sin riksdagsplats och andra partipolitiska uppdrag.

Linde är född och uppvuxen utanför Malmö och blev engagerad i sexualpolitiska och internationella frågor redan under gymnasietiden. Han har varit vice ordförande i riksdagens tvärpolitiska SRHR-grupp och varit Vänsterpartiets talesperson i utrikes- och hbtq-frågor. 2016 valdes Hans Linde in i styrelsen för RFSU Göteborg.

– Vår tid behöver en tydlig och stark sexualpolitisk röst för allas rätt till sin kropp och sexualitet, säger Hans Linde. RFSU har alla möjligheter att vara den rösten. Under de kommande åren kommer vi tillsammans behöva ta fighten för aborträtten och sexualupplysning, för en modern familjepolitik, för en förlossningsvård som man kan lita på i hela Sverige och många andra viktiga sexualpolitiska frågor.

TEXT: JULRIKA HAMMAR

UR VALBEREDNINGENS MOTIVERING

”Hans Linde är kunnig inom det sexualpolitiska området och har drivit HBTQ-, SRHR- och feministiska frågor på ett framgångsrikt sätt. Han har ett brett kontaktnät och gott renommé i vida kretsar. Han är också en skicklig retoriker, och kommunikatör och är medialt erfaren.”

Kongressen i Linköping valde ny förbundsstyrelse. Bakre raden från vänster: Sara Alfredsson, Victor Bernhardt, My Malmeström Sobelius. Mellanraden fr vänster: Andreas Örnevall, Karin Stenqvist, Anna Levin, Tomas Agnemo, Åsa Eriksson. Främre raden från vänster: William Appelqvist, Isa Chen, Hans Linde (ordf.), Marco Vega och Gunilla Kinnestrand.

DAGS FÖR ETT RFSU

Temat "Ett RFSU" har varit en ledstjärna för föreningsutvecklingen under 2017. Detta har reflekteras inom olika områden för stödet till lokalföreningarna under året.

ENHETLIG INFORMATÖRSVERKSAMHET

Informatörsverksamheten har länge varit en del av RFSU:s kärnverksamhet och har bedrivits över hela Sverige. Detta har lett till att den kommit att se väldigt olika ut. Ett led i att kvalitetssäkra verksamheten har varit att skapa en standardiserad form av informatörsutbildning. Ett baspass har tagits fram för att säkerställa att de som möts av informatörsverksamheten får ta del av samma kunskap och metoder. När alla informatörsverksamheter jobbar med samma upplägg innebär det ökade möjligheter till gemensamt utvecklingsarbete, erfarenhetsutbyte och möjligheter till gemensamma utvärderingar. Dessutom innebär det att en informatör på ett lättare sätt kan fortsätta vara aktiv även om den flyttar.

STÄRKTA LOKALFÖRENINGAR

RFSU-förbundets föreningsutvecklare har under året arbetat med att ta fram nya rutiner som ska förenkla för lokalföreningarna och erbjuda stöd utifrån deras egna förutsättningar. Ett exempel är att förbundskansliet tagit över arvoderingen till informatörer för de mindre lokalföreningarna, vilket annars är en ganska tung administrativ börda. För de tre stora kansliföreningarna (Stockholm, Göteborg och Malmö) har ett verksamhetschefsnätverk bildats för att kunna utbyta erfarenheter.

De nya rutinerna gör också att stödet blir tydligare och mer lättillgängligt, det kan gälla rutiner för att söka bidrag för verksamhet och färdiga koncept för aktiviteter som Barnvagnsmarschen och kampanjutbildningar. Det finns också en digital dokumentbank där lokala styrelser har tillgång till information som underlättar arbetet.

ORDFÖRANDETRÄFFAR OCH INTERNDEMOKRATI

RFSU:s lokalföreningsordföranden samlas i ett ordförandenätverk. Syftet är kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte samt att stärka interndemokratien och insynen i förbundet. Under året har nya rutiner för nätverket tagits fram i syfte att stärka nätverkets roll och mandat i organisationen. Ordförandenätverket träffas fysiskt två gånger per år tillsammans med Förbundsstyrelsen, och har däremellan kontinuerlig kontakt.

I april 2017 skedde träffen i Falun med fokus på kompetensutveckling kring trygghet och säkerhet.

I december träffades nätverket i Malmö, då förbundsordförande Hans Linde gästade träffen och följde upp de beslut som tagits på kongressen i juni.

MEDLEMMAR I FOKUS

På kongressen 2017 togs beslut om att satsa mer på medlemmar och engagemang. Som ett led i detta arrangerades i oktober RFSU:s första medlemskonferens.

– Det har varit jätteroligt! Folk har pratat, knutit kontakter och kommit med idéer. Nu tar vi detta vidare i vår pågående översyn av RFSU som en arena för engagemang, menade föreningsutvecklarna Erik Köpberg, Ulrika Dane och Annika Dalén, som stod som arrangörer för helgen.

Under lördagen höll RFSU:s ordförande Hans Linde ett föredrag där han berättade om hur hans eget engagemang tog form. Uppvuxen i en by i Skåne fanns det starka regler för hur man fick vara och inte. I 16-årsåldern skaffade han dreads, blev vegetarian, kom ut som bög och flyttade till Trelleborg, som vid den här tiden var ett starkt fäste för nynazister. Hans Linde insåg att han behövde göra något, men att det inte gick att göra ensam. Så kom det sig att han engagerade sig tillsammans med andra politiskt.

– Och detta har faktiskt lett mig in i det här rummet: kampen för att jag ska få vara mig själv.

Men sin inledning ville Hans Linde understryka vikten av att påminna sig om den egna berättelsen som motiv till att vara engagerad i en förening. Deltagarna fick en stund att själva reflektera och dela med sig till varandra: Varför är du här idag? Vad är din drivkraft?

Bland övriga föreläsare fanns Emilie Weiderud, som brinner för aborträtten. Emilie Weiderud har bott flera år på Irland, där abort är förbjudet, och väl hemma i Sverige ville hon fortsätta driva frågan. RFSU blev hennes kanal och tillsammans med andra medlemmar bildade hon för några år sedan RFSU:s aborträttsnätverk.

Konferensens andra dag ägnades åt diskussioner och grupparbeten. Syftet var att hitta mönster i hur medlemmarna tycker att RFSU bör utvecklas som organisation, vilket sedan tas med i en översyn av RFSU som engagemangsorganisation.

TEXT: ULRIKA HAMMAR

RFSU:s föreningsutvecklare, överst, Emilie Weiderud från RFSU:s aborträttsnätverk, mitten och Hans Linde, förbundsordförande, nederst.

PRESSMEDDELANDEN

2017 01 23	Trump stoppar bistånd till alla som inte tar avstånd från aborträttigheter
2017 02 09	Kvinnans njutningsorgan – större än någonsin
2017 02 09	RFSU och Sida i nytt globalt samarbete för flickors och kvinnors sexuella rättigheter
2017 02 23	Barnvagnsmarschen Stockholm + Women's March = SANT
2017 03 01	Köp kondomer och bidra till kampen mot mödradödlighet
2017 03 02	RFSU-klinikens helhetsgrepp belönas med högsta beröm från patienterna
2017 03 06	Stort svenskt engagemang i Barnvagnsmarschen mot mödradödlighet
2017 03 10	Personer med hiv drabbas när kunskap inte används
2017 03 13	Barnvagnsmarschen 2017 engagerade fler än någonsin
2017 03 15	Sex rättighetsorganisationer anmäler SKL till Diskrimineringsombudsmannen
2017 03 24	Valberedningen föreslår Hans Linde till ny ordförande för RFSU
2017 04 06	Trumps senaste dråpslag mot kvinnors hälsa och rättigheter
2017 04 12	Arbetsdomstolen ogillar barnmorskans krav att vägra utföra aborter
2017 04 20	Nu startar projektet "Nyfiken – sex och relationer för unga nyanlända"!
2017 04 20	RFSU är Sveriges första organisation som blir partner till Unesco

PRESSMEDDELANDEN

2017 05 22	Tonårsaborter minskar tack vare preventivmedelssubventioner
2017 05 26	Gymnasieministern besökte RFSU:s sexualupplysningspass för nyanlända
2017 06 01	RFSU väljer ny ordförande på kongressen i Linköping
2017 06 04	Hans Linde vald till ny förbundsordförande för RFSU
2017 06 05	Begreppet ”sex och samlevnad” skrotas – ett av besluten på RFSU:s kongress
2017 06 28	Hitta klittan i Almedalen!
2017 07 04	Regeringen bör skyndsamt tillgängliggöra HPV-vaccin för pojkar
2017 09 20	Nya svenska modemarket ELISE kämpar för kroppsliga rättigheter
2017 09 26	RFSU kommenterar regeringens budget
2017 09 27	Imorgon tar världen ställning för aborträtten
2017 10 20	RFSU kommenterar #Metoo och diskussionerna som kampanjen har startat

DEBATTARTIKLAR, SVERIGE

2017 03 24	Snäva riktlinjer slår mot psykisk hälsa (Svenska dagbladet)
2017 04 04	Landstingen följer inte lagen om assisterad befruktning (Dagens medicin)
2017 04 11	Barnmorskan är ett hot mot aborträtten (Aftonbladet)
2017 04 12	Ingen tvingas utbilda sig till barnmorska (Dagens samhälle)
2017 06 27	Ge alla födande rätt till egen barnmorska (Aftonbladet debatt)
2017 08 15	Se till att barnlösa får hjälp (Göteborgsposten)
2017 09 10	Det måste till för att samtyckeslagen inte ska bli ett slag i luften (Metro)
2017 09 18	Vår frihet är under attack – hjälp oss! (Aftonbladet debatt)
2017 09 27	Rädda inte aborterade fosters liv (Dagens Samhälle)
2017 10 04	Var finns sexualpolitiken för de äldre? (Nerikes Allehanda)
2017 10 20	HD:s prövning är välkommen – åtala inte personer som lever med hiv om överföring inte har skett (Dagens Juridik)
2017 10 20	KD – ni sprider myter om de sena aborterna (Aftonbladet debatt)
2017 11 10	Stoppa övergreppen redan innan de sker (Aftonbladet)
2017 12 10	”Så kan Sverige få en institution för mänskliga rättigheter”

DEBATTARTIKLAR, INTERNATIONELLT

2017 01 20	Marschera för kvinnors rättigheter och hälsa!
(Bistandsdebatten.se)
2017 01 29	Därför tackar vi nej till amerikanskt bistånd
(SvD)
2017 03 02	Sverige – backa upp politisk vilja med SRHR-pengar!
(Bistandsdebatten.se)
2017 06 07	Polens politiker tar ännu ett kvinnofientligt steg
(Dagens arena)
2017 07 05	Feministisk utrikespolitik fallerar på två områden
(Svenska Dagbladet)
2017 12 12	Agenda 2030: Sverige är inte bäst i klassen
(Altinget)

ORDLISTA

BDSMF	Bondage och disciplin, dominans och underkastelse, sadism och masochism
EU	Europeiska unionen
FN	Förenta Nationerna
HBT	Homosexuella, bisexuella, transpersoner
HBTQ	Homosexuella, bisexuella, transpersoner, queerpersoner
IPPF	International Planned Parenthood Federation
RFSL	Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter
RFSU	Riksförbundet för sexuell upplysning
SRHR	Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
STI	Sexually transmitted infection

REMISSYTTRANDEN

2017 01 31	RFSU:s remissyttrande över SOU 2016:60 Ett starkare straffrättsligt skydd för den sexuella integriteten
2017 02 21	RFSU:s remissyttrande över SOU 2016:70 Ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel och annat utnyttjande av utsatta personer
2017 05 12	RFSU:s remissyttrande över SOU 2017:4 För en god och jämlik hälsa – En utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket
2017 06 15	RFSU:s yttrande över SOU 2016:77 En gymnasieutbildning för alla – åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning
2017 06 30	RFSU:s remissyttrande över Folkhälsomyndighetens återrapportering av regeringsuppdrag om Översyn och uppdatering av den nationella strategin mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar (S2016/03248/FS)
2017 09 07	RFSU:s remissyttrande över Folkhälsomyndighetens Beslutsunderlag till regeringen om att erbjuda pojkar vaccination mot humant papillomvirus inom det nationella vaccinationsprogrammet för barn (02403-2016- 3.4.4)

**"JAG DRÖMMER OM DEN DAG DÅ
ALLA BARN SOM FÖDS ÄR VÄLKOMNA,
ALLA MÄN OCH KVINNOR JÄMLIKA
OCH SEXUALITETEN ETT UTTRYCK FÖR
INNERLIGHET, NJUTNING OCH ÖMHET."**

Elise "Ottar" Ottesen-Jensen 1886-1973

RFSU ÄR EN MEDLEMSORGANISATION. VILL DU BLI MEDLEM?

DETTA FÅR DU SOM MEDLEM!

Den flerfaldigt prisbelönta tidningen *Ottar* i din brevlåda fyra gånger per år.

2017 nominerades *Ottar* av både Sveriges tidskrifter och Publishingpriset till "Årets tidskrift".

Medlemskap i en lokalförening med massor av möjligheter till engagemang, aktiviteter och uppdrag.

Tillgång till RFSU:s rikstäckande nätverk för sexualpolitiska frågor eller för yrkesverksamma medlemmar.

Möjlighet till ytterligare engagemang genom att till exempel kandidera till centrala uppdrag inom RFSU-förbundet.

PRIS FÖR MEDLEMSKAP

Medlemskap i RFSU kostar 150 kronor per år. Du som har begränsade ekonomiska resurser eller är under 26 år har möjlighet att betala en reducerad medlemsavgift på 50 kronor per år.

Läs mer på <https://www.rfsu.se/engagera-dig/privatperson/bli-medlem-i-rfsu>

VILL DU GE EN GÅVA?

Läs mer på <https://www.rfsu.se/engagera-dig/privatperson/ge-en-gava>

FIGHTING FOR BODY RIGHTS SINCE 1933

RFSU [Riksförbundet för sexuell upplysning]
Box 4331, 102 67 Stockholm | info@rfsu.se | 08 692 07 00

